

Strop 61 Ten Toga

N°

Trimestrieel tijdschrift

16° JAARGANG
DECEMBER
2024
JANUARI
FEBRUARI
2025

Inhoudstafel

Togapraat door mr. Griet Van Durme 3

Openingsrede door mr. Matthias Ghesquière 4

Woord van de stafhouder - reплик op de openingsrede 14

OVB voor dummies door mr. David Serrus 24

Statistieken verloning stagiairs door Laney Wybo
+ reactie commissie van de stagiairs en Vlaamse Conferentie 26

In memoriam mr. Dominique Morel de Westgaver door stafhouder Marc Callant 31

Bewegingen 32

Interview Gerd Leys door mr. Ingeborg Vereecken en mr. Tine Bricout 36

Wel en wee 39

Save the date: Advocatenrun 39

Helden van het Verzet door mr. Laura Otte 40

Vlaamse Conferentie door mr. Sofie Lesandr  42

Commissie van de stagiairs door mr. Victoria De Ravet 44

Alleman door mr. Dirk Van de Gehuchte 46

COLOFON

Een uitgave van Orde van Advocaten - Balie Gent

Verantwoordelijke uitgever: Orde van Advocaten – Balie Gent,

Frank Van Vlaenderen, stafhouder, gerechtsgebouw, Opgeëistenlaan 401, 9000 Gent.

Hoofdredactie: mr. Griet Van Durme

Redactieraad: mr. Laura Otte, mr. Chris Cauwe, mr. Ingeborg Vereecken, mr. David Serrus, mr. Dirk Van de Gehuchte,

mr. Lenny Van Tricht, mr. Vincent Rits, mr. Yves Bracke, mr. Peter De Wilde, Saskia Goethals, Mr. Sofie Lesandr , Mr. Victoria De Ravet, Mr. Tine Bricout

Ontwerp & layout: Stook.be

foto's: erratum vorige coverfoto Mr. Greet D'Hoe

coverfoto en foto's openingsrede: Wouter Maeckelberghe

Togapraat

door mr. Griet Van Durme

Het is fascinerend om te zien hoe elke openingsredenaar een andere invalshoek hanteert en andere accenten legt.

Elk op zijn manier briljant. De eloquente rede van dit jaar moet naar mijn bescheiden mening gesavoureed worden, elke keer een klein stukje om over na te denken.

Zo hoorde ik mr. Ghesquière volgende zinnen zeggen: *Het is bij uitstek binnen de muren van de rechtbank dat de menselijke waardigheid moet worden gerespecteerd door het principe van hoor en wederhoor. Het is door middel van argumentatie, over en weer, dat een appel wordt gedaan op de rede en de redelijkheid die het wezen vormen van ons aller mens zijn. Het verdedigen van de menselijke waardigheid is bij uitstek de rol van de advocaat.*

Deze stelling erkent terecht de rechtbank als een cruciale plek voor het beschermen van menselijke waardigheid. De formele setting van de rechtszaal, met strikt gehandhaafde regels en procedures, biedt een structuur waarin rechten en belangen zorgvuldig worden gewogen. Het principe van hoor en wederhoor draagt bij aan een eerlijke procedure waarin beide partijen gelijkwaardig worden gehoord, essentieel voor rechtvaardigheid.

Daarnaast onderstrepen deze woorden dat rationele argumentatie fundamenteel is voor het juridische proces. Dit legt de nadruk op eerlijke communicatie en het zoeken naar waarheid, waarbij advocaten gestimuleerd worden om objectiviteit en rationaliteit te bewaken.

De volledige rede en de samengevatte repliek kunt u nalezen in dit nummer.

Maar ook de rest van nummer 61 maakt me trots: cijfermateriaal over de vergoedingen van de stagiairs mét reactie, interview met de nieuwe vrederechter in Eeklo en de Helden van het Verzet die volledig terecht onder uw aandacht worden gebracht.

Alweer veel leesplezier gewenst en mooi eindejaar.

Gent, 25 oktober 2024

Openingsrede

| door mr. Matthias Gesquière

Ons Antigonecomplex

Hooggeachte vergadering,
Geachte genodigden,
Chers invités,

George Steiner, wellicht één van de laatste grote Europese humanisten binnen een traditie die teruggaat tot de renaissance, en overleden in februari 2020, vergeleek zichzelf met een postbode, zoals *Il Postino* in de film over Pablo Neruda.

George Steiner zegt hierover: “All my life I’ve tried to be a good mailman, to take letters and put them in the right mailboxes”¹.

Confrater Anne Marie De Clercq heeft met de openingsrede van vorig jaar haar eigen flessenpost aan de wijde zee toevertrouwd, en ik ben een van die confraters die ze heeft geopend. Wat mij in het bijzonder heeft getroffen, is dat het wel erg gesteld is met de legitimiteit van onze dagelijkse biotoop, de rechtsstaat, indien een advocaat deze legitimiteit toch wel op zeer scherpe wijze in vraag stelt.

Welke rol kan, en moet de advocaat spelen binnen onze rechtsstaat, en hoe kan zij / hij, vanuit deze rol, de legitimiteit van de rechtsstaat verstevigen?

¹ G. STEINER, *A Long Saturday, Conversations with Laure Adler*, Chicago, The University of Chicago Press, 2017, p. 109.

Openingsrede

Vertrekpunt van mijn eigen persoonlijke zoektocht is de tragedie “Antigone” van Sophocles.

“Polla ta deina kouden anthropou deinoteron pelei ». “Er zijn veel vreeswekkende/wonderlijke dingen, en niets is zo vreeswekkend/wonderlijk als de mens”.

Als er één beschaving is die met koele ratio de kolkende chaos onder het plaveisel van de eigen beschaving heeft gepeild, is het deze van de oude Grieken wel.

De kern van de tragedie is wellicht gekend. Ik vat ze nog eens kort samen.

Antigone is de dochter van Koning Oedipus van Thebe. Haar beide broers, Eteocles en Polynices, bekampen elkaar om de macht over Thebe. Beide broers laten het leven. Creon, oom van Antigone, verkrijgt de macht over Thebe, en vaardigt, vanuit zijn nieuwe machtspositie, het verbod uit om Polynices te begraven. Het onthouden van de begrafenisrite aan Polynices betekent dat hij geen rust zal vinden in de onderwereld. Antigone verzet zich tegen dit verbod, en wordt betrapt bij het toedienen van de ritus aan Polynices. Zij wordt ter dood veroordeeld, en pleegt zelfmoord alvorens Creon, die tot inkeer gekomen is, haar van zijn inkeer kan verwittigen.

De tragedie is over de eeuwen heen een bron van geweest van talloze interpretaties. Opnieuw kom ik uit bij George Steiner, die in zijn “Les Antigones” een meesterlijk overzicht geeft van dit ondoordringbare woud². Een beklijvende, en voor deze openingsrede pertinente interpretatie, luidt als volgt – u zal mij de letterlijke weergave willen vergeven – ze is te mooi geformuleerd:

“Pour Antigone, la “polis” et la catégorie de l’historique, d’une temporalité rationnellement organisée et maîtrisée, ont envahi puis détruit un niveau d’être que l’on peut appeler « familial », « tellurique » ou « cyclique », où l’homme était littéralement chez lui dans l’intemporalité. Ce sentiment d’appartenance à un domaine antérieur ou extérieur à l’histoire fait de « philia » l’« immédiateté aimante », « l’affection qui ne pose pas de questions », la règle des relations humaines. C’est en ce sens très précis que les lois non écrites de l’affection aimante (...) sont des « lois naturelles ». Elles incarnent un impératif d’humanité que les hommes et les femmes ont en commun avant d’entrer dans les mutations, les illusions transitoires, les expériences séparatrices d’un système historique et politique »³.

Antigone handelt vanuit een tijd en ruimte die niet gevat wordt door de “raison d’état”. Zij handelt vanuit morele imperatieven die voortvloeien uit een “Gemeinschaft”, en die haaks staan op de wetmatigheden van de mechanische verbanden van de “Gesellschaft”.

In ons Gerechtelijk Wetboek zijn alvast twee toegangspoorten te vinden tot deze ruimte van “Gemeinschaft”.

Artikel 429 van het Gerechtelijk Wetboek bevat de eed die elke advocaat dient af te leggen, en die onder meer inhoudt dat de advocaat zich ertoe verbindt “geen zaak [aan te raden of te verdedigen] die [zij/hij] naar eer en geweten niet gelooft rechtvaardig te zijn”.

Artikel 444 van het Gerechtelijk Wetboek schrijft voor dat advocaten hun ambt “vrij” uitoefenen, “ter verdediging van het recht en van de waarheid”.

Stafhouder Hannequart, hierin bijgetreden door stafhouder Stevens, omschrijft onder meer de verplichting om te handelen “in eer en geweten” als “een ethische verplichting”, een “moreel oordeel dat men van de advocaat verwacht”.⁴ De advocaat dient onder meer “een zekere afstand in acht te nemen ten aanzien van de wet, de reglementering, omdat hij/zij zich niet moet laten leiden door wat wettelijk, maar door wat “rechtvaardig” is”.

Zelf ben ik van mening dat deze verplichting niet louter geldt voor de advocaat in het kader van gerechtelijke procedures waarin de advocaat de verdediging van zijn/haar cliënt op zich neemt, maar ook voor de advocaat die adviezen verleent, bijstand levert bij het tot stand komen van overeenkomsten en handelt als gerechtsmandataris, bijvoorbeeld als curator, of als voorlopige bewindvoerder.

Aan de vraag hoe de begrippen “rechtvaardigheid” en “eer en geweten” concreet en nader in te vullen zijn, kunnen talloze redes op zich worden geweid.

Ik beperk mij hier en nu tot een negatieve en tot een positieve benadering.

2 G. STEINER, Les Antigones, Parijs, Gallimard, 1986.

3 G. STEINER, Les Antigones, p. 273-274.

4 L. STEVENS, Advocatuur, Regels & Deontologie, Wolters Kluwer, 2015, p. 311; Y. HANNEQUART, “La juste cause ou l’éthique d’acceptation de la défense et du conseil », in A. DELVAUX (ed.), Regards sur les règles déontologiques et professionnelles de l’avocat, Luik, Ed. du Jeune barreau de Liège, 2001, 63 e.v.

De negatieve benadering houdt in dat wij ons als advocaat op voldoende kritische wijze moeten distantiëren van het staatsapparaat, de staat die door Nietzsche wordt omschreven als “het koudste aller koude gedrochten”.⁵

Wat houdt deze distantie in? Waarvan moeten wij ons bewust zijn?

De staat is vooreerst gegrondvest op geweld, en heeft zich ook het monopolie op geweld toegeëigend. Deze “kazernering” van het geweld⁶ heeft het enerzijds mogelijk gemaakt om het naakte geweld te bannen uit onze intermenselijke verbanden, waardoor meer verfijnde samenlevingsverbanden konden worden ontwikkeld. Anderzijds is het uitbesteden van het geweld als machtsinstrument aan een gespecialiseerd instituut de prijs die voor een schijnbaar hogere vorm van civilisatie werd en wordt betaald, met talrijke controle – en legitimiteitsvraagstukken tot gevolg. In elk geval is onze rechtsstaat aldus gegrondvest op niet weg te denken “geweld”. Zonder blikken of blozen schrijft Professor Jeremy Waldron van New York University in zijn recentste werk over de rechtsstaat, the “rule of law”, het volgende: “Law kills people, ruins them, beats them up, spoils their reputation, locks them up and throws away the key”.⁷

Ten tweede mogen wij er niet blind voor zijn dat de vervlechting tussen het staatsapparaat en de economische machthebbers in zekere mate een “megamachine” heeft gecreëerd, waarvan de legitimiteit onder meer gestoeld is op de filosofie van René Descartes. De essentie van deze filosofie, verworden tot een allesomvattend wereldbeeld, is te vinden in het onderscheid tussen lichaam en geest, waarbij de actieve geest het passieve lichaam aanstuurt, en de mens in het algemeen de natuur domineert en exploiteert.⁸ Hiervan zijn ook sporen te vinden in de definitie van één van de bouwstenen van ons burgerlijk recht, het “subjectief recht”, dat wordt omschreven als een af te dwingen aanspraak van een individu op zijn omgeving (mensen, dieren, dingen).⁹

Ten derde moeten wij leren van de geschiedenis, die ons de erfenis heeft nagelaten van minstens twee archetypes van onrechtvaardige systemen: de Spaanse inquisitie en de holocaust van het Derde Rijk.

5 F. NIETZSCHE, *Aldus sprak Zarathoestra*, Amsterdam, Boom, 1996, p. 50

6 Term gemunt door N. ELIAS, *Het civilisatieproces*, Utrecht, Aula, 1990, p. 248.

7 J. WALDRON, *Thoughtfulness and the rule of law*, Cambridge, Harvard University Press, 2023, p. 90.

8 Zie o.m. F. SCHEIDLER, *La fin de la mégamachine*, Parijs, Editions du Seuil, 2020.

9 Vgl. W. VAN GERVEN, *Algemeen Deel*, in R. DILLEMANS en W. VAN GERVEN, *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Brussel, Story Scentia, 1987, p. 87-88.

Openingsrede

De Spaanse inquisitie was voornamelijk gericht tegen de zogenaamde Joodse “converso’s”: in 1492 dwong het Spaanse Koninkrijk de Joden en de moslims om zich ofwel te bekeren, ofwel het land te verlaten. De Spaanse inquisitie diende de waarachtigheid van de bekeerlingen te onderzoeken. Essentiële kenmerken waren de confiscatie van het vermogen van de bekeerlingen, en het samenspel en het samenspannen van alle actoren van justitie, met name de aanklagers, de verdediging en de rechters.¹⁰ De Spaanse inquisitie heeft het gevaar aangetoond van een systeem dat middelen inschakelt ten dienste van een als moreel superieur beschouwd doel. De middelen worden geperverteerd als een doel op zich, misbruikt als ze worden in handen van de door het superieur doel afgedekte actoren.

De holocaust is vandaag nog steeds geen litteken dat is dichtgroeid of dichtgeschroeid, maar een gapende, open wonde. Op zeer overtuigende wijze heeft de socioloog Zygmunt Bauman aangetoond dat de holocaust een uitwas is geweest van ons zogenaamd “modern” tijdsgewricht.¹¹ De oorzaak van de holocaust is niet te vinden in een inherent racistische, antisemitische of sadistische geaardheid van het Duitse volk. Neen: het bureaucratisch geordende regime heeft de Joden stap per stap ontmenselijkt en geïsoleerd, en heeft ingezet op een efficiënte, technocratische aanpak van een van alle moraliteit ontziend probleem. Bauman stelt letterlijk dat moraliteit geen product is van de moderne maatschappij, maar een menselijk gegeven dat door de maatschappij wordt gemanipuleerd. Moraliteit moet dus elders worden gezocht dan in onze bureaucratisch geregelde maatschappij.

De aldus te beoefenen kritische distantie is ook aan de orde binnen het vakgebied dat ik beoefen, het insolventierecht.

Om de mechaniek van het insolventierecht te begrijpen, moeten wij oog hebben voor de contradicties die ons economisch systeem en zijn ideologische onderbouw onmiskenbaar vertonen.¹²

Een eerste contradictie bestaat uit de promotie van het eigen belang van de ondernemer als motor voor groei en vooruitgang, waarbij het aggregaat van beslissingen van a-morele, op eigen winst gerichte ondernemers als het ware bijna automatisch (middels de fictie van de “onzichtbare hand”) voor een optimale uitkomst zou kunnen zorgen, tegenover het benadrukken van de morele verplichting van de schuldenaar om zijn schuldeiser te voldoen.

Een tweede contradictie is te vinden in de tegenstelling tussen de noodzakelijkheid om zich als ondernemer terughoudend op te stellen op het vlak van besteding van middelen, met een nadruk op (her-)investeren enerzijds, en het aanzetten tot consumen-tisme om de nodige afzetmarkten te genereren voor de door ondernemers geproduceerde goederen en diensten anderzijds. President George W. Bush sprak letterlijk van een “moral duty to consume”.

Een derde contradictie is vast te stellen tussen de benadering dat loon en belastingen als een kost voor de ondernemer worden beschouwd, waarop de ondernemer beleidsmatig bespaart, en de middelen loon en belastingen gegenereerde koopkracht op voormelde afzetmarkten. Onder meer in de Verenigde Staten werd een falend loon – en belastingstelsel om de nodige koopkracht te genereren (deels) opgevangen door een doorgedreven kredietstelsel ten voordele van de burger – consument, met alle gevolgen van dien – waaronder ook de financiële crisis van 2007-2008.

Ten vierde wordt het schuldbegrip ten aanzien van een debiteur / schuldenaar vaak al te steriel en al te eenzijdig benaderd, terwijl schuldcreeatie behoort tot de dynamiek van het economische leven, en schuld ook de resultante is van een op wederkerigheid gebaseerde verhouding. In dat verband kan een kleine uitstap worden gemaakt naar het georganiseerde kredietwezen. Alle banken zijn in essentie virtueel failliet, gezien zij virtueel en op elk ogenblik het slachtoffer kunnen zijn van een run on the bank. Dit komt doordat het de banken toegelaten wordt om krediet te verlenen ten belope van een veelvoud van de deposito’s die zij op de balans ter beschikking hebben. De kern van dit mechanisme bestaat erin dat de bank als depositohouder geen vergoeding ontvangt voor de bewaarneming van het geld, wat nochtans kan worden verwacht in een klassieke bewaarverhouding. Integendeel: de bank betaalt, als bewaarnemer, een vergoeding aan de klant die het geld in bewaring komt geven.¹³

Tot daar enkele contradicties die tot waakzaamheid nopen. Het is op het spanningsveld van deze contradicties dat de wetgever onder meer enerzijds inzet op de “fresh start”, de “nieuwe start” van ondernemers, en anderzijds overgaat tot de verdere uitbouw van het faillissementsrecht als motor van aansprakelijkheidsvorderingen. Onder meer de wettelijke verankering van de aansprakelijkheid voor “wrongful trading”, vervat in artikel 227 van Boek XX van het Wetboek Economisch Recht, dreigt, indien de toets niet zorgvuldig en met voldoende afstand ten opzichte van de actieradius van een ondernemer wordt doorgevoerd, te leiden tot een stortvloed van veroordelingen die de aansprakelijkheidsbescherming van zekere vennootschapsvormen zelfs op de helling zetten. Dit laatste dreigt dan weer een averechts effect te sorteren op de groei en bloei van het ondernemerschap.

10 H. KAMEN, *Histoire de l'Inquisition espagnole*, Parijs, Editions Albin Michel, 1966.

11 Z. BAUMAN, *Modernity and the holocaust*, Cambridge, Polity Press, 1989.

12 Vgl. D. BELL, *The cultural contradictions of capitalism*, New York, Basic Books, 1996; S.A. MARGLIN, *The dismal science*, Cambridge, Harvard University Press, 2010; D.K. FOLEY, *Adam's Falacy*, Cambridge, Harvard University Press, 2006.

13 J. HUERTA DE SOTO, *Money, Bank Credit, and Economic Cycles*, Auburn, Ludwig von Mises Institute, 2009, p. 1 e.v.

Openingsrede

Wij moeten niet alleen oog hebben voor de contradicties binnen ons systeem en de wijze waarop de wetgever deze heeft benaderd. Wij moeten ook waakzaam zijn over de wijze waarop wij zelf invulling geven aan de rol die wij spelen, bijvoorbeeld de rol van faillissementscurator. Een curator is een bewindvoerder over een doelvermogen, en heeft een heel andere rol te spelen dan andere actoren zoals bijvoorbeeld het openbaar ministerie. In die optiek komt het mij als onbegrijpelijk voor dat artikel 230 van Boek XX van het Wetboek Economisch Recht ook de curator als initiatiefnemer naar voor schuift van een vordering tot beroepsverbod. Deze inquisitoriale rol dient in mijn ogen hoegenaamd niet door een curator te worden gespeeld.

Tot daar enkele bedenkingen over de negatieve benadering van “rechtvaardigheid” en “eer en geweten”, te betrachten door de advocatuur.

Nu enkele bedenkingen over een positieve benadering van deze levensbelangrijke concepten.

In mijn ogen is het beoefenen van rechtvaardigheid een dagdagelijkse praxis die zich ontwikkelt binnen een machtsvrije ruimte, dit in de mate dat dergelijke ruimte überhaupt mogelijk is.

Binnen een machtsvrije ruimte zijn wij in staat om een werkelijke dialoog te voeren: enerzijds met onszelf, en anderzijds met de ander, onze medemens.

Met de dialoog met onszelf wordt ons geweten gevormd. Ik verwijs naar Hannah Arendt: wat er ook gebeurt, zolang we leven, zullen we met onszelf moeten samenleven.¹⁴

De dialoog met de ander vormt de basis voor onze collectieve moraliteit binnen onze eigen “Gemeinschaft”, en dit als verdedigingsgordel ten opzichte van de manipulatie en dwanguitvoering van de op geweld gegrondveste samenleving. Oog in oog met het aangezicht van de ander, het aangezicht dat ons ontwapent, wordt beroep gedaan op onze verantwoordelijkheid, en worden wij pas echt aangezet tot moreel handelen. De grote filosoof Emmanuel Levinas heeft in dat verband het begrip “l'épiphanie du visage”¹⁵ gemunt. Laat het nu ook juist Levinas zijn die door Zygmunt Bauman wordt geïdentificeerd als de grondlegger van een morele praxis die vanuit directe medemenselijkheid een dam kan opwerpen ten opzichte van een al te ver doorgedreven moderniteit van de samenleving.

Dit horizontale aspect van rechtvaardigheid kan niet los gezien worden van haar verticale aspect: ook in onze “Gemeinschaft” dienen wij ons binnen een zekere ordening te oriënteren en te ontwikkelen. Ik citeer Rüdiger Safranski over de filosofie en sociologie van Arnold Gehlen: “De mens is een weekdier, de instituties zijn de schalen en het pantser die hem houvast geven en beschermen”.¹⁶

Onze Orde van Advocaten biedt ons deze houvast.

Ten eerste is de Orde onze voedingsbodem voor onze verdere “Bildung” als advocaat: wij bekwamen ons niet alleen, wij vormen ons vooral. Wij zijn op dat punt afhankelijk van de dieperliggende voedingsbodem van de Universiteit. Laat de Universiteit nog “Bildung” toe in de ware zin van het woord, en worden er tegenwoordig niet vooral consumenten van een diploma afgeleverd? Wij mogen niet onverschillig zijn ten opzichte van dit vraagstuk. Maken de rechtenstudenten bijvoorbeeld kennis met de tragedie van Antigone?

Ten tweede vormt de Orde onze collectieve ruggengraat opdat wij voldoende weerbaar kunnen ageren, en een ware tegenmacht kunnen vormen ten opzichte van het staatsapparaat.

Deze horizontale en verticale dimensie van de uitoefening van ons beroep, ja, van onze roeping, laat toe om twee essentiële zaken te ontwikkelen: primo, onze “metis” en secundo, onze aandacht voor de “waardigheid”, de “dignitas”, van de mens.

Wat betekent “metis”? In zijn baanbrekende werk “Seeing like a state” heeft de antropoloog James Scott van Yale University¹⁷ een kritische blik geworpen op de wijze waarop met grootschalige, gestandaardiseerde projecten wordt gepoogd om onze menselijke conditie te verbeteren, en deze projecten vervolgens tot falen zijn gedoemd. Als alternatief voor dergelijke projecten schuift Scott “metis” naar voor, een door de oude Grieken ontwikkelde term die moeilijk te definiëren valt, en bijvoorbeeld de vindingrijkheid van Odysseus illustreert. “Metis” is vakbekwaamheid die zich stelselmatig, stap per stap, vormt over de jaren heen, en die een resultante is van “on the spot” inspelen op en leren van onverwachte situaties, onzekerheden, tegenslagen, en dies meer. Als curator wil ik bijvoorbeeld pogen om “metis” te beoefenen, en wil ik absoluut geen functie zijn van het softwareplatform regsol.

14 H. ARENDT, “Persoonlijke verantwoordelijkheid onder een dictatuur”, in *Verantwoordelijkheid en oordeel*, Rotterdam, Lemniscaat, 2004, p. 72.

15 E. LEVINAS, *Totalité et infini. Essai sur l'extériorité*.

16 R. SAFRANSKI, *Het kwaad*, Amsterdam, Olympus, 2003, p. 84.

17 J.C. SCOTT, *Seeing like a state*, New Haven, Yale University Press, 1998.

De waardigheid, de dignitas van de mens moet het baken zijn van de rechtsstaat. Het gaat over ons zelfrespect als advocaat, en het respect ten aanzien van de rechtszoekende. Het is bij uitstek binnen de muren van de rechtbank dat de menselijke waardigheid moet worden gerespecteerd door het principe van hoor en wederhoor. Het is door middel van argumentatie, over en weer, dat een appel wordt gedaan op de rede en de redelijkheid die het wezen vormen van ons aller mens zijn. Het verdedigen van de menselijke waardigheid is bij uitstek de rol van de advocaat. Ik citeer opnieuw uit het recente werk van Professor Waldron, die op zijn beurt Professor Luban citeert over de vraag waarom de vertegenwoordiging door een advocaat van fundamenteel belang is:

*“Once we accept that human dignity requires litigants to be heard, the justification of the advocate becomes clear. People may be poor public speakers. They may be inarticulate, unlettered, mentally disorganized, or just plain stupid. They may know nothing of the law, and so be unable to argue its interpretation. Knowing no law, they may omit the very facts that make their case, or focus on pieces of the story that are irrelevant or prejudicial. They may be unable to utilize basic procedural rights such as objecting to their adversary’s leading questions. Their voices may be nails on a chalkboard or too mumbled to understand. They may speak a dialect, or for that matter know no English. None of this should matter. Human dignity does not depend on whether one is stupid or smooth. Hence the need for the advocate”.*¹⁸

18 J. WALDRON, Thoughtfulness and the rule of law, p. 90.

Ik bedenk mij juist dat hierin ook een verantwoording te vinden is voor het standpunt dat de advocaat, als verdediger van de minimale menselijke waardigheid, die wij allen met elkaar gemeen hebben, best niet in de rechtbank verschijnt met uiterlijke religieuze tekens zoals een hoofddoek of een keppeltje.

Ook de rechter vermengt, als letterlijke “bouche de la loi”, het recht met het vlees en het bloed van de individuele casus om recht te doen aan de menselijkheid en de waardigheid van het individu.

Wat zijn, voor mij althans, de voornaamste bedreigingen voor de ontwikkeling en beoefening van “metis”, en de verdediging van de menselijke waardigheid als fundamentele ingrediënten van onze rechtstaat?

Ik wil er binnen het bestek van deze rede, vier uitdrukkelijk benoemen.

Het eerste gevaar doemt op met de verloedering en de verschromping van ons taalgebruik enerzijds, en de regelrechte uitbesteding van ons taalgebruik anderzijds.

Artificiële intelligentie wordt meer en meer een onmiddellijk beschikbaar instrument, dat in mijn ogen evenwel geen volwaardig hulpmiddel kan zijn indien de advocaat niet eerst zelf werd gevormd, door jaar na jaar te wroeten op teksten en het zich eigen maken van het idioom dat telkens moet worden aangepast aan de individuele casus, het specifieke dossier, de cliënt die hij van aangezicht tot aangezicht voor het eerst ontmoet.

De advocaat moet zijn taal, met alle nuances en alle vormen van gelaagdheid, dagdagelijks aanscherpen en aanwenden als wapen gericht op de ontmenselijking, de vervreemding en de abstrahering die onvermijdelijk deel uitmaken van ons rechtssysteem. Veel van wat wij doen, vergt een hard bevochten intuïtie. De shortcut van de artificiële intelligentie leidt ons mogelijk op een doodlopende weg. Sterker nog: daar waar regimes met taal mensen en groepen mensen ontmenselijken, ook met juridische taal, is met de ontmenselijking van de taal op zich wellicht de overtreffende trap bereikt. Ik bepleit alvast om urgent deontologische maatregelen uit te vaardigen tegen het ongebreidelde gebruik van AI.

Het tweede gevaar doemt op bij de wildgroei van rechterlijke uitspraken die ofwel op eenzijdig verzoekschrift, ofwel zelfs ambtshalve worden geveld zonder voorafgaandelijke tegenspraak, zonder voorafgaande mogelijkheid van hoor en wederhoor. Zeker in het insolventierecht, waar ondernemingen vaak het doelwit zijn van dergelijke maatregelen, is een indamming van deze maatregelen urgent aan de orde. Een onderneming is fragiele materie, en verdraagt het niet licht dat een bewindvoerder als “deus ex machina” van bovenaf in haar weefsel wordt gedropt. Indien de maatregel onterecht blijkt te zijn, is het kwaad veelal geschied, en werd onherstelbare schade aangericht. Ik pleit voor een wetgevend ingrijpen waardoor onder meer de maatregel van de voorlopige bewindvoerder, vervat in artikel 32 van Boek XX van het Wetboek Economisch Recht, als ambtshalve of op eenzijdig verzoekschrift te bevelen maatregel wordt beperkt tot een pure uitzonderingsmaatregel. Dit wetsartikel stelt concreet dat, “wanneer er gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende aanwijzingen bestaan dat de voorwaarden voor een faillissement vervuld zijn”, de voorzitter van de ondernemingsrechtbank “aan de onderneming geheel of ten dele het beheer van het geheel of een gedeelte van haar activa of activiteiten” kan ontnemen. In mijn perceptie was deze maatregel initieel ook als een ware uitzonderingsmaatregel geconcipieerd. Thans wordt deze maatregel al te vaak systematisch aangewend als beleidsinstrument bij het opsporen van ondernemingen in moeilijkheden.

Het derde gevaar komt uit de hoek van het “ondernemerschap” van de advocatuur. Wij zijn sinds geruime tijd, inderdaad en onvermijdelijk, een “ondernemer”, met alle voordelen en ook risico’s van dien. Een groot risico vormt de concurrentiedwang. Ook al geloof ik niet in het vrij spel van economische wetmatigheden: er zijn tendensen te bespeuren van marktonwikkeling in de richting van oligopolievorming. Vele kantoren worden overgenomen door grotere kantoren, conglomeraten zijn in de maak, private equity loert om de hoek om te participeren in de heldere en weinig risicovolle marges van de dienstverlening van advocatuur. Daar waar klassieke ondernemingen vaak wanhopig op zoek zijn naar “values” om zich onderscheidend in de markt te zetten, dreigt bij ons het omgekeerde: onze waarden zijn duidelijk en over de vele eeuwen gevormd, en dreigen, door conglomeratvorming, juist te verwateren. De orde van advocaten heeft twee opties: ofwel een harde tegenmacht vormen om de deontologie te blijven bewaken, ofwel zelf het heft in eigen handen nemen om de samenwerking te ordenen en te organiseren vanuit de orde zelf. Inspiratie kan gevonden worden in het idee van Professor Koen Geens om vanuit de universiteitsomgeving “legal clinics” uit te bouwen die vanuit diverse expertisegebieden complexe zaken kunnen aanpakken en ontzenuwen.¹⁹ De vorming van specialiseerverenigingen, bepleit door onze stafhouder, spoort met deze gedachtengang.

¹⁹ <https://alum.kuleuven.be/eng/news/minister-koen-geens>

Openingsrede

Het vierde gevaar houdt verband met de verhoogde aandacht voor “bemiddeling” als een conflictoplossende procedure.²⁰ Het tweede lid van artikel 444 van het Gerechtelijk Wetboek legt de advocaat zelfs de verplichting op om de cliënt te informeren over de mogelijkheid tot bemiddeling, verzoening en elke andere vorm van minnelijke oplossing van geschillen. Zelf ben ik er onwrikbaar van overtuigd dat bemiddeling in bepaalde gevallen zeker een optimale oplossing van een geschil tot stand kan brengen. Bemiddeling mag evenwel nooit een alternatief vormen voor één van de fundamentele opdrachten van de rechtsstaat: het beslechten van geschillen door een onafhankelijke rechter, met respect voor woord en wederwoord. Zo werd in het Verenigd Koninkrijk recent een wet uitgevaardigd die stelt dat vorderingen voor een waarde van minder dan 10.000 pond bemiddeling moeten ondergaan als onderdeel van de procesgang. De kost en de duur van een gerechtelijke procedure mag geen door de overheid zelf, weze het de wetgever of de rechterlijke macht zelf, naar voor geschoven argument vormen om partijen in de richting van de bemiddeling te duwen. Over de werking van een bemiddeling is het laatste woord nog niet gezegd, en veel onderzoek is daar nog aan de orde. Zo is het niet uitgesloten dat bemiddeling werkt als een fuik, en dat de rechtszoekende, een maal daarin gezogen, richting een oplossing evolueert die naderhand niet de legitimiteit van een rechterlijke uitspraak blijkt te hebben. Als het gaat over de kost en de duur van een gerechtelijke procedure is er maar één oplossing: investeren in de rechtsstaat zodat de procesgang sneller en efficiënter kan verlopen, zonder de wezenskenmerken ervan aan te tasten.

Dit houdt in mijn ogen trouwens verband met de inhoud die men aan het begrip van de “rechtsstaat” geeft. Hoe ruimer de inhoud, hoe meer het begrip, als containerbegrip, verwatert, en hoe meer het begrip vatbaar is voor misbruik en zelfs regelrechte afbraak vanuit politieke hoek. Denken we in dat verband maar aan de pleidooien, zelfs van “mainstream” politieke partijen, voor de inrichting van een “volkstribunaal” om beweerdelijk “activistische” rechters te overrulen, en aan de recente relativisering van de rechtsstaat door de Franse minister van binnenlandse zaken, Bruno Retailleau. De werking van de rechtsstaat afbakenen tot een aantal fundamentele principes van de onafhankelijkheid van de rechter als conflictbeslechter en het respect voor de rechten van verdediging, zonder in het vaarwater te komen van andere fundamentele principes zoals “democratie” en “mensenrechten”, zal niet alleen het voortbestaan van de rechtsstaat kunnen beschermen, maar de burgers ook aanzetten tot verhoogde waakzaamheid voor het handhaven van de democratie en de mensenrechten als waarden op zich. Respect voor democratie en mensenrechten moet dagelijks bevochten blijven, in mijn ogen door iedere wakkere burger. Zij mag niet uitbesteed worden aan beroepspolitici. Zij moet ook bevochten blijven worden door de actoren van de rechtsstaat zelf, met de instrumenten eigen aan de rechtsstaat.

Ik besluit.

In de tragedie van Sophocles pleegt Antigone zelfmoord. Wij moeten vooralsnog geen collectieve zelfmoord plegen. Als remedie tegen de optie van zelfmoord, als vitale reactie tegen de absurditeit van ons bestaan, bepleitte Albert Camus dat we ons Sisyphos als “gelukkig” moeten inbeelden: “Il faut imaginer Sisyphe heureux”.

Ik voeg hieraan toe: laat ons Sisyphos als “vrij” inbeelden: “Il faut imaginer Sisyphe libre”.

Sisyphos mag dan wel zelf onsterfelijk en krachtig zijn: twee niet te overwinnen krachten overspannen hem. Enerzijds de zwaartekracht, anderzijds de kracht van de tanden van de tijd. De werking van de beide krachten zorgt ervoor dat ook de door Sisyphos voort te duwen rots gaandeweg wordt afgesleten, en dat, na ontelbare eeuwen, de rots uiteindelijk een kleine, nietige kei is geworden. Op dat ogenblik is Sisyphos bevrijd, en daalt hij de andere kant van de berg af, nieuwe avonturen tegemoet. Hij steekt de kei onder zijn lendendoek, als symbool van zijn verworven “metis”.

Ik heb wellicht te lang gesproken, en er is nog veel te doen.

Ik dank u voor uw aandacht.

²⁰ Deze gedachtengang is gebaseerd op en geïnspireerd door F. WILMOT-SMITH, “Good Vibrations”, bespreking van J. WALDRON, Thoughtfulness and the Rule of Law, in London Review of Books, Volume 46 nr. 17, 12 september 2024, p. 27 e.v.

WIJ ZIJN HET WAARD

Gent, 25 oktober 2024

Repliek van de stafhouder

| door stafhouder Frank Van Vlaenderen

Geachte toehoorders u heeft het gehoord ...

een nieuwe fles is aangespoeld.

Opnieuw een fles met een intrigerende boodschap.

Uw rede, Matthias, is een juridische maar ook een politieke rede, net als de drager van uw rede, de tragedie Antigone van Sophocles.

WIJ ZIJN HET WAARD

Geachte toehoorders, u heeft het gehoord ... een nieuwe fles is aangespoeld.²

Opnieuw een fles met een intrigerende boodschap.

Uw rede, Matthias, is een juridische maar ook een politieke rede, net als de drager van uw rede, de tragedie Antigone van Sophocles.

Het Antigonecomplex

Een complex wordt veelal ervaren als alarmerend, vervelend, of bedreigend.

¹ Europese advocatendag 25.10.2024

² ontsnapt aan de mazen van The Ocean Cleanup van Boyan Slat. https://nl.wikipedia.org/wiki/Boyan_Slat

‘Je vous fais peur’ zegt Antigone aan Creon ;
‘Je suis le maître avant la loi. Plus après’ antwoordt Creon in het toneelstuk Antigone dat Jean Anouilh schreef midden de tweede wereldoorlog en werd opgevoerd in 1944.³

Het Antigone complex is voor mij het conflict tussen het individu en de groep; tussen de pure liefde en de noodzakelijke liefde. Het is een enorm conflict, de mens kampt tussen het zelfzuchtige en het altruïstische, de twee krachten die de mens maken volgens de sociobioloog Edward O. Wilson.⁴

Nina Spijkers die in het Nationaal Theater in Den Haag een geraffineerde Antigone regisseert benoemt het conflict als: ‘We hebben Antigone’s nodig om de wereld te veranderen, maar Kreons om hem draaiende te houden.’

Matthias, de eed van de advocaat en het vrij uitoefenen van het ambt ter verdediging van het recht en van de waarheid, zijn voor u de opstap naar de Gemeenschap ‘de groep waarin relaties tussen de mensen direct, diepgaand en alomvattend zijn.’⁵

Voor u geldt dat de advocaat in eer en geweten hoort te handelen in de gerechtelijke procedure ... maar ook in het advies.

Matthias benadert de ethische verplichting negatief en positief.

In negatieve benadering van de rechtvaardigheid brengt Matthias aan dat de advocaat zich moet kunnen distantiëren:

Van ‘het staatsapparaat’ onder meer van een ‘staatsapparaat’ dat gecapteerd is of erger nog overgelaten aan economische machthebbers, van de megamachine.

Marietje Schaake benoemt het duidelijk in haar recent artikel in The Financial Times: ‘Tech Bullies’ die meer en meer druk uitoefenen op de overheid om democratisch legitieme voorstellen terzijde te schuiven.

Ieder hier aanwezig kent wel een aantal prominente ‘Tech Bullies’ met een superioriteit complex.⁶

Maar staat de advocaat niet te weinig stil bij zijn eed, ambt en ethische verplichting?

Deze vraag wordt publiek meer en meer gesteld ... de advocaat wordt geduid op een ethisch ondernemerschap.

Scherper gesteld: verdient de advocaat nog wel de toebedeelde voorrechten?

Het Europees Hof van Justitie oordeelt dat de advocaat aldus een fundamentele taak heeft in een democratische samenleving, namelijk justitiabelen verdedigen.⁷

Over de ethische verplichtingen buiten de gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedure, buiten het verdedigen in rechte van de justitiabelen bestaat minder eensgezindheid bij de advocaten.

Hoort de advocaat die adviseert buiten enige procedure niet te onderzoeken of zijn advies geen afbreuk doet aan de ethische verplichting, geldt de eed van de advocaat dan nog?⁸

De Solicitors Regulation Authority (SRA UK) vervolgt op heden een advocaat van een politicus⁹ voor een beweerde SLAPP-procedure, dit is een rechtszaak die aangespannen werd met het oogmerk om een kritische partij te intimideren en tot zwijgen te brengen.

Veronderstelt de onafhankelijkheid van de advocaat dan niet dat hij afstand neemt van de cliënt indien het advies of product (contract vb.) ethisch niet verantwoord is, niet rechtvaardig is, dat hij zich dan niet moet laten leiden door het partijbelang?

Sterker geformuleerd: mag het beroepsgeheim verworden tot een commercieel concurrentieel voordeel dat de andere juristen niet hebben?

Uit de rechtspraak van het EHRM volgt dat niet alle activiteiten van een advocaat onder de bescherming van het beroepsgeheim vallen.¹⁰

3 1942

4 Edward O. Wilson, The meaning of human existence, 2014

5 <https://www.bronso.nl/blog/sociologie/gemeinschaft-en-gesellschaft-Ferdinand-Tönnies>

6 Marietje Schaake, Political leaders must push back against tech bullies, FT 20.08.2024, blz. 21

7 arrest van 8 december 2022, Orde van Vlaamse Balies e.a., C694/20, EU:C:2022:963, punt 28.

8 SLAPP strategic litigation against public participation

9 De zaak betreft een advocaat die optrad voor een politicus Nazdhim Zahawi in een smaad en eeroofzaak/defamation claim. ‘SLAPP’ tribunal to hear evidence about ‘highly unusual features’ of Zahawi threat | Law Gazette

10 uit hoofde van artikel 8 EVRM

Repliek van de stafhouder

Advocaat-generaal Rantos bij het Europees Hof van Justitie maakt het onderscheid;
ik citeer uit de conclusie:

Een advocaat die zijn cliënt adviseert in het kader van een gerechtelijke procedure of de voorbereiding daarvan, kan zich dus uiteraard op het beroepsgeheim beroepen. Hetzelfde geldt voor een advocaat bij wie een cliënt ad hoc juridisch advies inwint (overweging 54).

Anderzijds zijn er gevallen waarin een advocaat buiten zijn “gebruikelijke rol” van vertegenwoordiging van een cliënt of verstrekking van juridisch advies kan handelen, zodat de door die advocaat verrichte activiteiten worden gelijkgesteld aan die van andere beroepsbeoefenaren.

In dergelijke gevallen kan de aard van die activiteiten echter geen rechtvaardiging vormen voor de bescherming van het beroepsgeheim, dat, zoals hierboven uiteengezet, in een democratische samenleving een zeer specifieke functie vervult, namelijk advocaten in staat stellen hun fundamentele taak te vervullen, die erin bestaat justitiabelen te verdedigen.¹¹(overweging 55)

Kortom, het advies van de advocaat buiten de gerechtelijke procedure, wordt ontbloot van het beroepsgeheim.

Het recente arrest van het Europees Gerecht (Grote Kamer) van 2 oktober 2024 is hiervan een voorbeeld.

In Frankrijk oordeelde de Raad van State bij arrest¹² van 1 maart 2024 dat het ‘principe van ondeelbaarheid van het beroepsgeheim van de advocaat’ noch door het Europees Hof voor de Rechten van de mens noch door het Europees Hof van Justitie is erkend.

Dat de ondeelbaarheid van het beroepsgeheim van de advocaat niet ingeschreven is in het Europees Handvest (art. 7¹³ en 52¹⁴), noch in het EVRM (art. 8¹⁵).

Matthias wijst op diverse contradicties in de Westerse economie.

Het zijn de economische contradicties die in onze samenleving toegelaten worden om eigenbelang en groepsbelang te laten concurreren, maar op heden is de balans geheel zoek en wordt het heil gezocht in het toelaten van een ongebreidelde exploitatie van middelen en mensen, een exploitatie die in private handen berust en inteert op de samenleving en haar organisatie. Ik verwijst o.m. naar de hogervermelde ‘Tech bullies’.

Terecht is de mens bezorgd over deze ontwikkelingen, de mens die zelf een product is geworden, verleid door het hyperconsumptisme, verleid met de kralen van de nieuwe conquistadores.

De positieve benadering van rechtvaardigheid.

Wat (!) een ethische vrijheid wordt hier gegeven, Matthias, aan de advocaat, een ambt met een enorme verantwoordelijkheid.

Rechtvaardigheid toetsen vergt sterke schouders.

Maar die vrijheid is een zware verantwoordelijkheid die kan wegen op de advocaat.

Is er nog wel een machtsvrije ruimte waarbinnen de advocaat op zichzelf en met de ander kan dialogeren?

Is het eigenbelang dan wel weg, is de gewilligheid dan wel afwezig en is externe druk onmogelijk?

Hier ligt ook voor mij de belangrijkste opdracht van de orde van advocaten en haar leden: een Gemeenschap vormen waardoor de advocaat zijn ethische opdracht kan opnemen, onderhouden en versterken.

De orde van advocaten is de plaats waar woord en wederwoord, concurrentie en coöperatie aan advocaten de mogelijkheid biedt hun diverse opdrachten uit te voeren.

¹¹ conclusie van advocaat-generaal A. Rantos van 5 april 2022 zaak C694/20 <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=257281&pageIndex=0&doclang=nl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5562216>

¹² Nr. 462957 <https://www.conseil-etat.fr/fr/arianeweb/CE/decision/2024-03-01/462957>

- dit naar aanleiding van een betwisting van een Ministeriële circulaire over onder meer het beroepsgeheim van de advocaat -

¹³ ‘Eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven’

‘Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie.’

¹⁴ ‘Reikwijdte van de gewaarborgde rechten’

1. Beperkingen op de uitoefening van de in dit handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen alleen beperkingen worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden.’

¹⁵ ‘Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven.’

1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Repliek van de stafhouder

De orde van advocaten is ook de plaats waar ruimte en respect is voor tegenstand.

Het is de plaats waar open discussies moeten gevoerd worden: bij wijze van voorbeeld over plaatsvervangende magistraten; over het dragen van tekenen van overtuiging door advocaten in de zittingszalen; over de invulling van de rechtstaat; het functioneren van justitie ...

De orde, de Gemeinschaft is er voor alle advocaten, toga- en kostuumadvocaten, pleiters en adviseurs, want allen hebben de eed afgelegd, allen werken in eer en geweten voor rechtvaardigheid.

Matthias duidt de belangrijkste bedreigingen van de DIGNITAS (de waardigheid) en van de METIS (de wijsheid).¹⁶

Ik bespreek er enkele.

De eerste bedreiging is de verschraling van de taal en de uitbesteding van het taalgebruik.

Ik herken deze bedreiging, maar de verschraling van de taal is geen nieuw fenomeen en is ook niet te wijten aan artificiële intelligentie.

Ik stel mijzelf voornamelijk de vraag of de mens zich niet zal verliezen in de artificiële intelligentie.

Wij beheersen deze intelligentie niet en zullen deze ook nooit kunnen beheersen omwille van haar immensiteit en haar toegelaten oncontroleerbaarheid.

Het is een Tantaluskwelling, de Griekse mythe van de verworpen zoon die dorstig in het water staat maar niet kan drinken, die hongerig onder de fruitboom staat maar de vrucht niet kan plukken, die moet vrezen voor zijn leven omwille van het rotsblok die boven hem dreigt.

Maar artificiële intelligentie heeft een groot probleem, zij kent de stilte niet en dat is problematisch. Dit is problematisch omdat deze intelligentie niet in de Gemeinschaft is ontstaan.

'I like to feel like a human in the world, not a brain on a stick': zei Meredith Whitaker, voorheen tewerkgesteld bij Google, die ethische bezorgdheden uitte en Google verliet na haar publiek protest tegen een militair project.

Is het ondernemerschap van de advocaat een bedreiging?

Het ondernemerschap is al lang aanwezig in de advocatuur, decennia terug hebben advocaten – onder invloed van de Angelsaksische en Amerikaanse rechtscultuur – de economische waarde ontdekt van het juridisch advies en ontstonden wat gemeenzaam de 'kostuum'-advocaten wordt geheten.

Aanvankelijk was er binnen de 'klassieke' advocatuur een zekere aversie, zelfs minachting tegen deze ontwikkeling buiten de 'kern'-advocatuur, maar deze tak van de advocatuur is stevig uitgegroeid tot de meest florissante advocatuur.

De advocatuur heeft in de huidige maatschappelijke omgeving nood aan een sterke coöperatie, de advocaat kan niet langer alleen alle opdrachten uitvoeren.

Er kunnen vragen gesteld worden bij een consolidatie in de advocatuur, bij de intrede van het vreemd kapitaal, bij procesfinanciering, maar steeds zal een ethisch ondernemerschap de toetssteen zijn.

De laatste aangekaarte bedreiging is inderdaad een interessante realiteit.

¹⁶ in de Griekse mythologie één van de Oceaniden, de wijsheid, de eerste vrouw van Zeus door hem verslonden en in hem zegt wat goed en kwaad is.

Door het gebrek aan middelen en mensen, de onmogelijkheid om soepel in te spelen op maatschappelijke wijzigingen en een geïnstalleerde gelatenheid, is het voor magistraten opboksen tegen de verplettering.

Dat dan gezocht wordt door burgers, ondernemingen en magistraten naar alternatieven is evident, maar daarom nog niet verantwoord.

Uiteraard is de bemiddeling te verkiezen boven het proces, uiteraard is het de verantwoordelijkheid van burgers om vooraf hun oplossingen te betrachten, maar de fragmentatie van de samenleving, het hyperindividualisme maakt een bemiddelde oplossing moeilijk.

Meer en meer wordt autoriteit, macht, geweld uitbesteed. Advocatenkantoren schrijven wetgeving voor het parlement en besturen, technologische juridische dienstverleningen worden uitgewerkt en commercieel uitgebaat door beroepsorganisaties, private contracten wemelen van clauses zoals Non Disclosure Agreements (NDA) met zware sancties, private firma's beveiligen en controleren gerechtsgebouwen, technologieën bewaken ons ...

Het privatiseren van het recht en de rechtsbedeling moet op publieke fora in vraag gesteld worden en dit is de gemeenschappelijke opdracht van de advocaten en de magistraten.

Matthias, uw rede heeft mij gesterkt omdat u met de moed van de waarheid naar de essentie komt van het advocaat zijn, wat de Gemeenschap van ieder van ons verwacht en tot wat wij gehouden zijn.

Antigone is voor mij een proces waarin het recht van het individu en het recht van de samenleving wordt bepleit, een proces waarin niemand wint ... bij gebrek aan wederzijdse instemming.

Simonne Weil¹⁷ schrijft terecht dat rechtvaardigheid is als de liefde, gebaseerd op de wederzijdse instemming.

Ik besluit in replek op uw rede met wat Tinneke Beeckman zo helder omschrijft in haar boek Machiavelli's lef, de nood aan virtus/daadkracht:

*'de vrijheid in actie: je neemt je vrijheid op door samen te handelen, door het moment te grijpen om iets nieuws te doen, iets onvoorziens te ondernemen.'*¹⁸

Laat ons allen daadkracht tonen.

Antigone stond alleen, wij kunnen samen ons lot in handen nemen en onze opdracht vervolgen.

Vorig jaar stelde ik hier de vraag:

'Is justitie, en is bij uitbreiding de democratie ... at the mercy of events?'¹⁹

Wat heeft het afgelopen jaar ons geleerd en wat zal het ons nog leren in de komende maand na de presidentsverkiezing in de Verenigde Staten?

Ik laat u het onderzoek en antwoord ... maar laat ons optimistisch zijn, geloven in onszelf, in onze krachten.

Graag wil ik hier met u een aantal zaken publiek politiek aankaarten.

Artikel 495 Ger.W. bepaalt in het tweede lid dat de OVB initiatieven en maatregelen neemt onder meer voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende.

17 Simone Weil, Waar strijden wij voor? De noodzaak van anders denken. Uitg. Ijzer 2021

18 Tinneke Beeckman, Machiavelli's lef Levensfilosofie voor de vrije mens. Uitg. Boom blz. 251 e.v.. Het citaat is van Hannah Arendt

19 Zie ook Larry Bartels, Democracy erodes from the top

Repliek van de stafhouder

Laat ik wat concreet worden over deze belangen:

1. De belangen van de advocaten

Tot op heden toont de advocatuur noch de magistratuur voldoende wat haar maatschappelijke opdracht én haar waarde is.

De vraag moet gesteld worden waarom wij met zijn allen zo beschroomd zijn, waarom wij zoveel informatie binnenskamers houden. Wij handelen niet, wij ondergaan de gebeurtenissen.

We mogen best wat meer geloven in onszelf, in wat wij dagdagelijks presteren, zelfrespect hebben is essentieel.

De Gentse balie heeft in 2023
20 000 dossiers opgestart in tweedelijnsbijstand,
30 000 dossiers zijn op heden in behandeling.

In 2023 werden in het rechtsgebied van het Hof van beroep Gent meer dan 200 000 nieuwe zaken ingeleid.

Uiteraard werden in dit rechtsgebied ook hangende zaken behandeld en beoordeeld, in totaal ook meer dan 200 000 zaken. Deze cijfers worden niet aangebracht bij het grote publiek.

Jan de ingenieur en Mie de dokter, ja zelfs die goed opgeleide burgers, kennen deze gegevens niet.

Er mag duidelijk aan het grote publiek gezegd worden dat in 2023 minstens 400 000 mensen in contact zijn gekomen met het gerecht in het ressort van het Hof van beroep Gent, dit is minstens 7% van deze inwoners van het rechtsgebied.

We kunnen dit voor de burgers visualiseren met verbeeldende vergelijkingen:

400 000 rechtszoekenden wat is dat?

De opkomst voor het Werchter-festival 2024 telde 155 000 bezoekers;
Festival Tomorrowland telde 400 000 bezoekers op de feestedities 2024, en 400 000 rechtzoekenden vullen tot 4 maal toe tot de nok het voetbalstadion Camp Nou in Barcelona.

Bij deze mijn proficiat aan onze advocaten, magistraten, hun personeel en medewerkers in het gerecht, bravo!

U heeft met zijn allen hopen miserie opgelost, rust gebracht binnen en buiten families, binnen en buiten bedrijven, binnen en buiten organisaties.

2. De economische waarde van het behandelen en oplossen van geschillen door advocaten en rechters wordt nergens aangebracht.

Iedereen beseft dat het oplossen van een geschil een belangrijke impact heeft op de economie van een persoon, bedrijf of overheid, maar we staan hier niet bij stil, het wordt niet berekend en noch minder getoond aan de samenleving.

Het niet aantonen van de economische waarde is ons groot tekort.

De economische waarde van advocaten wordt weinig gemeten maar

> In een recent rapport (juni 2024) van de International Bar Association²⁰ krijgt het grote publiek meer inzicht in de rechtsstaat, de rol van advocaten en de sociale en economische bijdrage van de advocatuur aan de samenleving.

Het rapport berekent de bijdrage van de juridische dienstensector aan het wereldwijde jaarlijkse economie op 1,6 biljoen dollar.²¹

Er werd 787 miljard dollar aan inkomsten uit juridische diensten gegenereerd;
191 miljard dollar betaald aan belastingen;
er werd voor 637 miljard bijgedragen aan diverse effecten.

De bijdrage van advocaten en hun medewerkers aan de rechtsstaat genereert welvaart, bevordert innovatie en onderwijs, beperkt de macht van de regeringen, egaliseert ongelijkheid en verbetert de ecologische duurzaamheid

> De econoom Bart Van Craeynest berekende laatst²² dat een efficiënter juridisch systeem op 10 jaar 4,84 miljard oplevert in België.

Een laatste voorbeeld:

> Een zeer recent onderzoek van the Bar Council in UK²³ berekende dat voor elke £ 1 uitgegeven in 2023 aan gratis gespecialiseerd juridisch advies, de overheid £ 2.71 bespaarde (meer dan het dubbele van de uitgave).

Deze gegevens zijn relevant om te tonen aan het grote publiek wat wij – advocaten, magistraten, gerechtsdeurwaarders, personeel – economisch betekenen.

20 [https://www.ibanet.org/Economic-impact-of-the-legal-profession-valued-at-\\$1.6tn-states-new-IBA-study](https://www.ibanet.org/Economic-impact-of-the-legal-profession-valued-at-$1.6tn-states-new-IBA-study)

21 Biljoen = triljoen in Engelse termen 1 000 000 000 000

22 In de zakenkrant De Tijd 22.10.2022, blad 11 'Opinie Het Kraaienest'

23 Augustus 2024 <https://atjf.org.uk/the-value-of-justice-for-all>

3. De belangen van de burgers

De advocatuur heeft zich opgeworpen als verdediger van de belangen van de rechtzoekenden, de burgers. De wetgever heeft dit erkend.

In de memoranda 2024 van de raad van bestuur van de OVB en de OBFG wordt onder meer een vermindering van de BTW op de dienstverlening van de advocaten verzocht en de uitbreiding van de fiscaal voordelige rechtsbijstandzekerings.

Maar er kan best wat meer ter behartiging van de belangen van de rechtzoekende:

3.1. Nemo censetur ignorare legem luidt de spreuk die geen burger begrijpt

Iedereen wordt geacht de wet te kennen zonder dat iedereen wordt geïnformeerd en noch minder opgeleid in het recht.

Het is een aangehouden uitgangspunt dat het de overheid heel makkelijk en de rechtzoekende onmogelijk maakt.

Het recht is, om het anders te benoemen, ‘imperméable’, bespotten met een juridisch jargon.

Indien dergelijk standpunt gehandhaafd wordt is het de absolute plicht van de overheid haar wetgeving begrijpelijk te maken, overleg te plegen met de samenleving en eenieder op te leiden in het recht.

Vergelijken wij Justitie met de enorme inspanningen die geleverd worden in de gezondheidszorg, daar wordt niet geëist dat: “iedereen geacht wordt alle medicamenten te kennen”.

Ik vraag bij deze uw aandacht voor:

3.2. De juridische bijstand van slachtoffers

Het slachtoffer van bijvoorbeeld een home invasie of van brutaal geweld heeft geen ‘Saldus’-bijstand van een advocaat bij de aangifte van het gebeuren; heeft geen juridische bijstand om het verhaal coherent en volledig te brengen.

Getraumatiseerd staat het slachtoffer alleen.

Ook het slachtoffer hoort recht te hebben op bijstand van een advocaat, zeker de getraumatiseerde rechtzoekende.

4. De bijstand aan te beschermen meerderjarigen

Een te beschermen meerderjarige persoon heeft op heden bij aanvang van de bewindprocedure geen in de wet verankerde bijstand van een advocaat noch gedurende het bewind.

Dergelijke bijstand is mijns inziens essentieel bij het overwegen van de beperkingen van autonomie van de betreffende burger.

Een meerderjarig persoon in nood (door ziekte of ongeval) heeft hoe dan ook een ontegensprekelijk recht op bijstand van een onafhankelijk advocaat, onafhankelijk van de familie, overheid, de rechter om zijn/haar belangen te vrijwaren.

Repliek van de stafhouder

5. Ik stel voor aan de OVB en OBFV oplossingen te zoeken in de fiscaliteit om de draagkracht van burgers te verhogen indien de overheid weigert de noodzakelijke budgetten vrij te maken

5.1. Fiscaliteit voor burgers

- > Ondernemingen kunnen de BTW in mindering brengen, burgers niet.

De burgers kunnen de premie van hun rechtsbijstandverzekering niet of slechts deels fiscaal inbrengen.

Een volledige fiscale aftrek van deze premies is een absolute vereiste om vooreerst deze verzekering in te burgeren en ook om de middenklasse toegang te verlenen tot juridische bijstand door advocaten.

- > Geïnspireerd op de nota van de Franse balies aan de Franse regering 2024:

- Het toekennen van een fiscaal krediet aan burgers die geen tweedelijnsbijstand genieten.

Bij wijze van voorbeeld: 50% van de juridische kost met een maximum van 10 000,00 euro als fiscaal aftrekbaar krediet toe te kennen.²⁴

Hierdoor wordt aan deze burgers de mogelijkheid geboden hun rechten met professionele bijstand te verdedigen.

- Onderhoudsbijdragen voor alleenstaande ouders defiscaliseren

80% van de ontvangen onderhoudsbijdragen zijn belastbaar als inkomen.

Het belastingvrij maken van deze bijdrage is een belangrijke ondersteuning van alleenstaande ouders met kinderen ten laste.²⁵

5.2. De uitbouw van een Europees tweedelijnsbijstandfonds

Mijn laatste voorstel voor vandaag.

De verschillen in tweedelijnsbijstand doorheen Europa zijn groot en niet te verantwoorden in een eengemaakte Europese markt.

Een Europees bijstandsfonds is een prioriteit die ik tien jaar geleden heb aangekaart bij de openingsrede²⁶... maar men heeft er geen oren naar.

Miljarden worden besteed door de Europese overheden op diverse domeinen.

Landbouwers bekomen 33% van het EU-budget (189 miljard in 2024)²⁷

De landen van de EU besteden amper gemiddeld 0.31% van het BNP aan justitie, België 0,22%.²⁸

De zaken die ik u heb aangebracht tonen een sterke bekommernis voor de samenleving, het zijn onze opdrachten die wij moeten tonen aan en nakomen voor de rechtzoekenden.

Ik sluit af met de terechte vraag van de Eerste voorzitter van het Hof van beroep, Michel Oosterlinck, in zijn toespraak op de openingszitting van het Hof van beroep Gent op 1 september 2024: 'Wat kunnen we zelf doen voor de rechtzoekende en de maatschappij?'

Het antwoord is duidelijk: 'Veel en in samenwerking nog veel meer.'

'The rule of law is – and always has been – what actors make of it'.³⁰

Matthias dank voor uw fles, we hebben deze samen tot op de bodem geledigd.

Het is nu aan onze gasten, die ik in naam van alle advocaten van de Gentse balie uitnodig op de welverdiende receptie, om het glas te heffen op de dag van de advocaat.

Wij zijn het waard.

²⁴ Zie ter inspiratie Conseil national des Barreaux, plaidoyer législatif de la profession d'avocat en France 07.2024, p.30

²⁵ Ibidem p. 31.

²⁶ Frank Van Vlaenderen, De laatste macht, Larcier 2014

²⁷ <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2024/03/08/een-derde-van-het-eu-budget-gaat-naar-landbouw/>

https://www.europarl.europa.eu/resources/library/images/20211122PHT17824/20211122PHT17824_original.jpg

<https://www.consilium.europa.eu/nl/infographics/2024-eu-budget/>

²⁸ <https://www.euronews.com/my-europe/2024/10/21/how-much-does-europe-spend-on-justice>

²⁹ <https://baliegent.be/wp-content/uploads/2024/09/Plechtige-openingszitting-2-september-2024-tekst-EV.pdf>

³⁰ Jens Meierhenrich, Professor of International Relations at the London School of Economics and Political Science, What the rule of law is ... and not is. The Cambridge Companion to 'The Rule of Law

door mr. David Serrus

OVB VOOR DUMMIES

In een vorige nummer van Strop & Toga heeft stafhouder Cauwe enkele bedenkingen geuit

over de Orde van Vlaamse Balies en op heldere wijze toegelicht hoe zij veel meer doet dan velen beseffen.

Zo is bv. de premie van de aansprakelijkheidsverzekering voor een Vlaamse advocaat in niets te vergelijken

met de vele duizenden ponden die in Groot-Brittannië per jaar per advocaat worden betaald.

Men slaagt er daar blijkbaar niet in dit collectief te regelen.

Wie/wat is nu eigenlijk de algemene vergadering van de Orde van Vlaamse Balies en hoe werkt zij?

Elke Vlaamse advocaat is lid van één van de 8 Vlaamse Balies, die samen de Orde van Vlaamse Balies vormen.

De algemene vergadering vormt het hoogste orgaan van de Orde van Vlaamse Balies. Zij is o.m. bevoegd voor het vaststellen en wijzigen van reglementen en bestaat uit:

- de stafhouders en vicestafhouders die er ambtshalve deel van uitmaken;
- de rechtstreeks verkozen leden (per begonnen schijf van 200 advocaten is er een lid in de algemene vergadering, de Gentse fractie heeft in totaal 7 leden);
- de stafhouder bij het Hof van Cassatie (met raadgevende stem);
- 2 vertegenwoordigers bij de Raad van de balies van de Europese Unie (met raadgevende stem).

Op vandaag telt de algemene vergadering 70 leden.

Daarnaast is er een raad van bestuur, die bestaat uit maximaal 8 bestuurders (waaronder de voorzitter) en die instaat voor de algemene organisatie.

In de algemene vergadering zetelen advocaten van diverse pluimage: zowel vertegenwoordigers van grote en middelgrote kantoren, als éénpitters; zowel zeer gespecialiseerde advocaten, als advocaten die (bijna) alle materies aandurven; zowel zeer jonge als minder jonge advocaten, dit uit heel Vlaanderen en Brussel.

De algemene vergadering komt éénmaal per maand samen (niet in juli en augustus) in de provincieraadszaal van Vlaams Brabant in Leuven. De vergadering vat aan om 14u en eindigt meestal – afhankelijk van de agenda – tussen 18u en 19u (tijdens de volle avondspits).

De raad van bestuur stelt de agenda samen en de vergadering zelf wordt voorgezeten en geleid door de voorzitter van de raad van bestuur. Het eerste agendapunt is traditioneel het goedkeuren van het lijvige verslag van de vorige vergadering, het laatste (zoals vermoedelijk op alle vergaderingen) de variapunten. De verslagen zijn trouwens terug te vinden op de website van de OVB.

De voorzitter opent de vergadering en overloopt de verschillende agendapunten. Soms bestaat een agendapunt uit een toelichting over een bepaald onderwerp door de voorzitter, een bestuurslid of een derde, andere zijn bv. de bespreking van de noodzaak van het opstellen/wijzigen van een reglement. Een agendapunt dat reeds meermaals de revue passeerde betreft de wijziging van het reglement op de vertrouwelijkheid van de briefwisseling, iets wat niet zo evident is nu wordt getracht gelijk te sporen met onze Franstalige broeders (*en die maken het ons aardig lastig*).

Het ontstaan van een nieuw reglement heeft soms behoorlijk wat voeten in de aarde alvorens dit tot een eindstemming kan komen.

Vooreerst wordt meestal – dit dikwijls naar aanleiding van concrete situaties/problemen/vragen – door de bevoegde bestuurder in de algemene vergadering afgetoetst of een bepaalde materie al dan niet moet worden gereguleerd. Ideaal is dat dan meteen ook een bepaalde richting/visie wordt aangegeven door de algemene vergadering.

Nadien wordt een ontwerp van reglement opgesteld door de betreffende commissie/bevoegde bestuurder/studiedienst dat vervolgens aan de algemene vergadering wordt voorgelegd ter inoverwegingname. Wanneer de algemene vergadering beslist het ontwerp van reglement in overweging te nemen, wordt de mogelijkheid geboden aan alle leden van de algemene vergadering amendementen in te dienen. Leden kunnen dit individueel doen of met enkele samen. Dit heeft uiteraard soms tot gevolg dat verschillende leden – los van elkaar – gelijkaardige amendementen indienen.

Na de termijn voor amendering worden alle amendementen besproken binnen de commissie deontologie die daarover een – niet bindend – advies geeft en gelijklopende amendementen bundelt.

Het ontwerp van reglement wordt nadien, samen met alle amendementen en het advies van de commissie deontologie, aan de algemene vergadering ter stemming voorgelegd. Indieners van een amendement kunnen dit – indien zij dat wensen – op de algemene vergadering toelichten. Zij kunnen beslissen dit te handhaven of in te trekken.

De algemene vergadering stemt amendement per amendement, wat soms enige tijd en lange debatten in beslag kan nemen. Aan alle leden van de algemene vergadering staat een microfoon ter beschikking en 3 gekleurde stemknoppen (voor, tegen of onthouding).

Elk lid kan – meermaals indien nodig – het woord vragen om zijn/haar standpunt kenbaar te maken. Niemand wordt onderbroken of het woord ontnomen, noch is er een maximale spreektijd voorzien. Hierop wordt door de voorzitter strikt toegezien. In de praktijk zijn het dikwijls dezelfde leden die tussenkomen, dit omdat agendapunten soms op voorhand worden besproken binnen een balie/groep van balies en iemand als woordvoerder wordt aangeduid of gewoon omdat sommigen denken meer te zeggen te hebben dan anderen.

Deze debatten geven soms de indruk dat de OVB een “praatbarak” is, wat ik, samen met stafhouder Cauwe, ten stelligste betwist. Het is absoluut noodzakelijk dat over elk nieuw reglement of elke wijziging van een bestaand reglement, (uitvoerig) wordt gedebatteerd. Uiteraard hoeft niet elk nieuw reglement eenzelfde grondige discussie en wijzen alle neuzen soms onmiddellijk in dezelfde richting. Andere, zoals het hoger aangehaalde reglement m.b.t. de briefwisseling, brengen lange besprekingen met zich, gespreid over verschillende vergaderingen.

Iemand die het woord krijgt voert dit via een microfoon (te bedienen met een rode knop). Hij/zij wordt gefilmd en geprojecteerd op een groot scherm.

Het (uitvoerige) debat (dat trouwens voor alle agendapunten geldt) zorgt er dikwijls ook voor dat meningen veranderen of nieuwe inzichten worden verworven.

Soms wordt de vergelijking gemaakt met een wetgevend/politiek orgaan, terwijl er nochtans grote verschillen bestaan, niet in het minst omdat leden van de algemene vergadering steeds individueel stemmen. Er bestaat geen kadaverdiscipline binnen de algemene vergadering.

De meerderheid beslist. De leden van de raad van bestuur stemmen niet mee, noch de leden met raadgevende stem.

Dit systeem van reglementeren heeft ook nadelen. Het is soms log met een vloed aan amendementen, die niet steeds een coherent geheel vormen. Zo is het al gebeurd dat werd vastgesteld dat door het aanvaarden van een bepaald amendement, andere (eerdere) artikelen zonder voorwerp werden. Meestal is er ook een snoodaard die een voorafgaand amendement indient met als onderwerp het betreffende ontwerp van reglement in zijn geheel te verwerpen. In een enkel geval is het ooit effectief gebeurd dat hierop werd ingegaan, waardoor al het werk meteen voor niets was.

Niettemin biedt dit systeem van amendering en debat een grote zekerheid op weldoordachte, beredeneerde en democratisch gestemde reglementen.

Na het debat en de stemming over de verschillende amendementen, wordt het ontwerp van reglement met de weerhouden amendementen aan een taalkeuring onderworpen (zonder uiteraard iets aan de inhoud te wijzigen).

Nadien wordt het geheel op een volgende algemene vergadering ter eindstemming voorgelegd (ook dan is het al gebeurd dat een ontwerp toch nog wordt weggestemd).

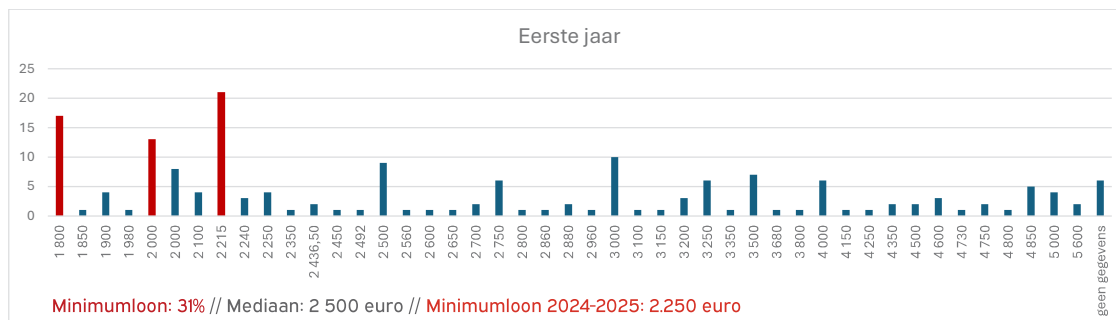
Nog dit: de Gentse afgevaardigden ontvangen geen zitpenningen/vergoeding voor hun aanwezigheid in de algemene vergadering. Zij gaan op eigen kracht naar Leuven en weer terug naar Gent. De traditionele (en niet meer weg te denken) éclair in de pauze maakt echter veel goed.

Vergoedingen advocaat-stagiairs

Dit zijn de resultaten na analyse van 174 stagecontracten. De werkelijke cijfers zullen uit de enquête van de CVS blijken.

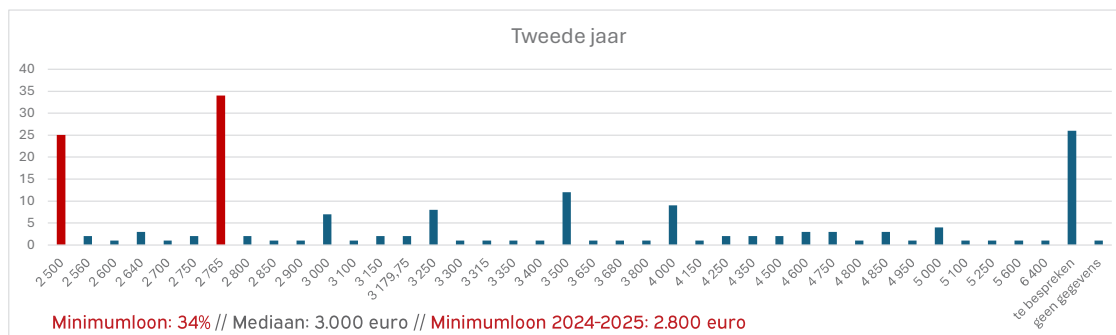
Verloning eerste jaar (per maand)

Dit zijn de overeengekomen verloningen van eerstejaars. De rode balken zijn telkens het minimumloon (van verschillende jaren).

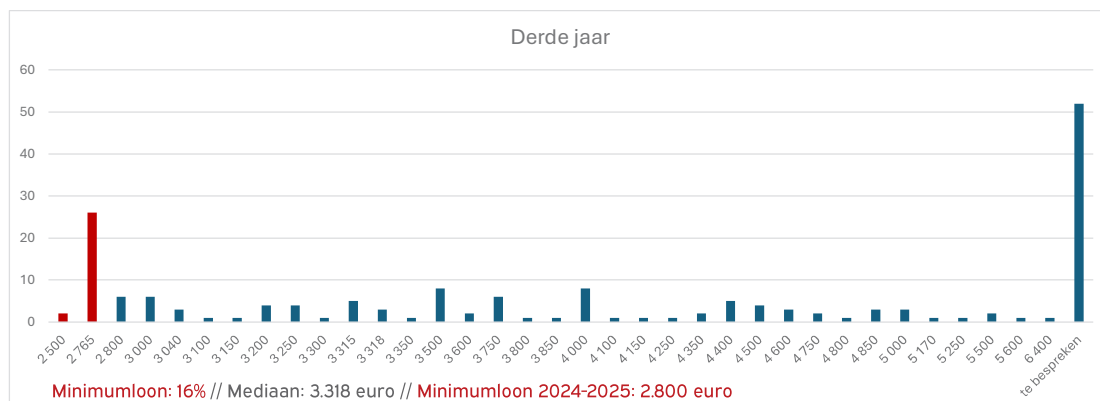
Verloning tweede jaar (per maand)

Dit zijn de overeengekomen verloningen van tweedejaars. De rode balken zijn telkens het minimumloon. In 26 gevallen werd de verloning voor het tweede jaar pas na het eerste jaar besproken.

Verloning derde jaar (per maand)

Dit zijn de overeengekomen verloningen van derdejaars. De rode balken zijn telkens het minimumloon. In 52 gevallen werd de verloning voor het derde jaar pas na het tweede jaar besproken.

Financiële voordelen

Terugbetaling dossierkosten	32/174	18%
Vergoeding aanbrengen cliënten	29/174	16%
Commissie eigen dossiers	9/174	5%

Bij 32 stagiairs worden kosten terugbetaald die zij i.k.v. de behandeling van een dossier hebben gemaakt.
29 stagiairs krijgen een bepaalde vergoeding voor het aanbrengen van nieuwe cliënten aan kantoor (indien dit door hun eigen tussenkomst is).
9 stagiairs krijgen een commissie op de eigen dossiers die zij in het kantoor moeten inbrengen.

Voordelen ivm balie

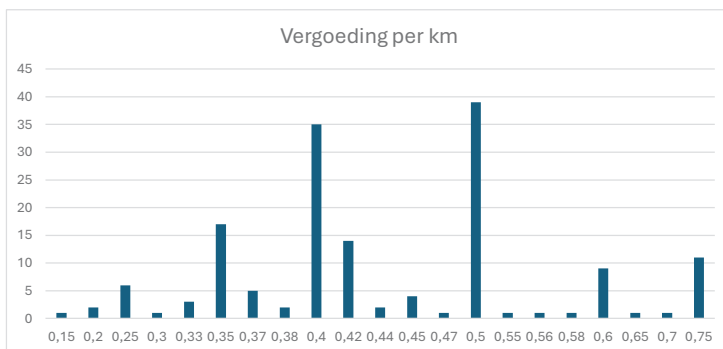
Tussenkomst baliebijdrage	67/174	38,50%
Gedeeltelijk baliebijdrage	7/174	4%
Tussenkomst permanente vorming	17/174	10%
Tussenkomst beroepsopleiding	24/174	14%

Dit is een overzicht van de tussenkomsten van het kantoor in de kosten die te maken hebben met het lid zijn van de balie.

Verplaatsingsvergoedingen

Alleen buiten Gent	33/174	19%
Aanrekenen vanaf woning	8/174	4,50%
Aanrekenen vanaf kantoor	112/174	64%

33 stagiairs krijgen alleen een verplaatsingsvergoeding als zij zich buiten de Gentse agglomeratie moeten begeven.
De anderen krijgen een verplaatsingsvergoeding voor elke verplaatsing in opdracht van kantoor/stagemeester. Sommigen mogen de afstand ook vanaf hun woning berekenen, anderen dienen dit telkens vanaf het kantoor te berekenen.

Andere voordelen

Auto/fiets/abonnement De Lijn	8/174	4,50%
Regeling zwangerschap- en ouderschapsverlof	18/174	10%
Mogelijkheden extra opleidingen (aanbod, terugbetaling, ...)	20/174	11,50%
Bonus voor verdiensten	26/174	15%
Toga	10/174	6%

Dit is een overzicht van andere voordelen die in de overeenkomst werden afgesproken.

Vergoedingen (gemiddelde) per specialisatie kantoor

Hier wordt gekeken naar de vergoedingen per specialisatie van het kantoor, en niet specifiek naar de specialisaties van de stagiair. Als er een grote hoofdmaterie is, wordt het hieronder geplaatst. Behandelt het kantoor op zich verschillende materies (niet één rechtstak waarin ze specifiek gespecialiseerd zijn), dan hoort het onder de tabel "diverse materies".

Diverse materies

Aantal stagiairs	85
Minimumvergoeding	42

Eerste jaar	€ 2413,49
Tweede jaar	€ 3012,15
Derde jaar	€ 3388,11

Ondernemingen

Aantal stagiairs	49
Minimumvergoeding	1

Eerste jaar	€ 3758,51
Tweede jaar	€ 4019,05
Derde jaar	€ 4285,29

Fiscaal / economisch recht

Aantal stagiairs	3
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3250
Tweede jaar	€ 3500
Derde jaar	€ 3500

Personen- en familierecht

Aantal stagiairs	4
Minimumvergoeding	2

Eerste jaar	€ 2215
Tweede jaar	€ 3040
Derde jaar	€ 3407,50

Vermogensrecht

Aantal stagiairs	2
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3500
Tweede jaar	€ 3875
Derde jaar	€ 4250

Strafrecht

Aantal stagiairs	10
Minimumvergoeding	6

Eerste jaar	€ 2898
Tweede jaar	€ 3091,25
Derde jaar	€ 3366,67

Sociaal recht

Aantal stagiairs	8
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3403,75
Tweede jaar	€ 3778,57
Derde jaar	€ 4095,71

Omgevingsrecht

Aantal stagiairs	4
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3062,50
Tweede jaar	€ 3375
Derde jaar	€ 3750

Intellectuele rechten & ICT

Aantal stagiairs	5
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3400
Tweede jaar	€ 3437,50
Derde jaar	€ 3500

Publiekrecht

Aantal stagiairs	2
Minimumvergoeding	0

Eerste jaar	€ 3900
Tweede jaar	€ 4250
Derde jaar	€ 4800

Reactie Vlaamse Conferentie

| door Sofie Lesandr 

In de wandelgangen luidt de commentaar dat de vergoedingen van stagiaires te hoog zouden zijn.

“In mijn tijd was dat nog 1.200 euro per maand” “Die krijgen nu al 20 dagen betaald verlof he” enzoverder.

Hoewel dergelijk sentiment over de stageperiode vanuit de positie van tableau-advocaat en vroegere stagiairs te begrijpen valt, is deze redenering vatbaar voor kritiek. Tijden en inzichten veranderen en hopelijk evolueert de advocatuur mee.

Hieronder mijn visie. Beschouw het als een aanzet tot debat.

Eerst dient vastgesteld te worden dat de redenering ‘ik heb het moeten doen, dus de volgende ook’ geen steek houdt. Of een systeem het juiste is dient niet beoordeeld te worden op basis van louter hetgeen bestaan heeft, wel aan de hand van het doel en actuele maatschappelijke visies. De denkoefening dient niet te vertrekken van de eigen positie, wel van het zoeken naar een correct systeem.

Daarnaast is de premisse dat beginnende juristen rekening houden met hetgeen oudere advocaten destijds verdienden verkeerd. Een jonge jurist die op de arbeidsmarkt komt, zal simpelweg hetgeen de advocatuur biedt vergelijken met hetgeen andere sectoren bieden. Het is geen geheim dat financieel en qua work-life-balance de advocatuur achterop hinkt. Advocaat-stagiaires krijgen talloze aanbiedingen van private spelers die veel meer bieden dan de advocatuur. Dit vertaalt zich in -helaas- een serieuze braindrain aan de balie. Niettemin heeft de advocatuur veel te bieden. Tijdens de baliestage verwerven jonge juristen naast inhoudelijke kennis heel wat andere vaardigheden. De balie is bij uitstek een leerschool voor analyse, assertiviteit en zelfstandigheid.

Op zich is het idee van de stage niet verkeerd en zelfs vereist om de job te kunnen uitoefenen. Het is de praktische uitvoering waar mijn vragen rond rijzen.

Er dient vastgesteld te worden dat in veel kantoren, hoewel bestempeld als stage, de praktijk eerder die van een jonge werkracht is. Een stage impliceert leertijd, waarbij een geringe vergoeding aanvaard kan worden. In veel kantoren wordt echter van stagiairs verwacht dat zij na enkele weken meedraaien als een jonge medewerker. De uren van de stagiair worden gemeten aan de hand van “billables” of “gepresteerde uren”. Praktijken van kritiek op het aantal bestede uren of het schrappen van uren op de factuur van de stagiair zijn geen uitzondering. De stage als leertijd blijkt vaak toch eerder dode letter. Dit strijdt met het doel van de stage als periode waarin de stagiair van een ervaren advocaat de kneepjes van het vak leert.

Verlies bovendien niet uit het oog dat stagiairs bijzonder lucratief zijn. De tijd waarin een stagemester diverse stagiairs had om in de verschillende rechtbanken verspreid over het Gentse of verder te gaan pleiten en tegen 16 uur terug te keren naar de griffies voor de neerleggingen van de dag, is voorbij. Stagiairs worden vaak met vele dossiers naar de rechtbank gestuurd en presteren ’s middags (en soms ook ’s avonds) op kantoor. Een simpele rekensom doet besluiten dat het standpunt dat een stagiair veel kost niet klopt. Zelfs als gerekend wordt in het eerste jaar (waar de stagiair dus nog het minste ‘kan’) dient het tegendeel vastgesteld te worden. De minimumvergoeding bedraagt 27.000 euro per jaar, daarbij heeft de stagiair recht op 20 dagen verlof en 5 studiedagen voor de examens (plus de 3 examendagen). Voor een eerste jaar stagiair betekent dat 225 werkdagen per jaar. Hieruit volgt dat een eerste jaar stagiair aan het minimum 120 euro per dag (plus beperkte kantoorcost) kost. Met andere woorden: als aan een gemiddeld tarief   n uur van de stagiair per dag aangerekend kan worden is er een status quo, de rest is winst. De kantoren die blijven beweren dat dit niet klopt, moeten misschien eerder hand in eigen boezem steken. Een onderneming die draait op onderbetaalde werkrachten is een ongezonde onderneming.

Reactie Commissie van de stagiairs

namens de Commissie van Stagiairs

De problematiek van de vergoeding (en bij uitbreiding het statuut) van de stagiair is een oud zeer. Al decennia lang wordt de situatie van stagiairs in kaart gebracht en zijn de pijnpunten bekend. Die pijnpunten blijven tot op vandaag min of meer dezelfde: weinig betaald en veel werk.

In juli 2024 heeft onze stafhouder gegevens gepubliceerd over de omvang en aard van de vergoedingen van stagemesters aan hun stagiairs voor de periode 2021-2023. Uit die cijfers blijkt dat stagiairs gemiddeld genomen nog niet naar waarde worden geschat.

De inkomsten blijven laag in vergelijking met de lasten die stagiairs moeten dragen (in het bijzonder de werklust, sociale bijdragen, baliebijdrage, beroepsopleiding). Dat zorgt ervoor dat zij nog steeds niet kunnen genieten van financieel comfort.

Vanuit de OVB en onze Gentse balie worden verschillende positieve initiatieven genomen, zoals de systematische verhoging van de minimumvergoedingen en de toenemende aandacht voor het statuut van de stagiairs.

Hoewel we die ontwikkelingen alleen maar kunnen toejuichen, lijkt een mentaliteitsshift nog steeds noodzakelijk. De stage louter een scholings- en integratiefunctie toeschrijven, zoals in sommige kringen nog gebeurt, strookt niet met de werkelijkheid. Inderdaad, de opleiding en begeleiding van stagiairs zijn een investering voor patroons, maar stagiairs creëren ontegensprekelijk waarde voor het kantoor en worden daarvoor vaak niet eerlijk beloond.

Deze discussie beperkt zich niet tot het welzijn van de stagiairs; zij raakt de advocatuur als geheel. We moeten voorkomen dat getalenteerde jonge juristen ons beroep mijden of verlaten vanwege de schamele vergoeding.

Tot slot beseffen wij ook dat enkel naar het cijfer van de vergoedingen kijken niet voldoende is om ze volledig te evalueren. Er spelen zoveel andere factoren mee. Voor een stagiair die een hoge vergoeding krijgt, blijft misschien geen tijd voor een privéleven meer over. Een stagiair die door zijn patroon weinig betaald wordt, krijgt misschien de ruimte en vrijheid om zijn of haar vergoeding aan te vullen met pro deo-dossiers.

Daarom heeft de Commissie van Stagiairs het vorige gerechtelijk jaar een enquête verspreid onder de stagiairs om hen te bevragen naar onder andere hun ervaring en noden tijdens de stage, in het bijzonder over hun vergoeding, werklust en tevredenheid. De Commissie van Stagiairs zal hier later nog verslag over uitbrengen.

Stagiairs die zich laten verleiden door een private speler stellen vaak vast dat zij vervolgens minder hard moeten werken, maar wel veel beter vergoed worden. De advocatuur zal naar mijn oordeel moeten kiezen, ofwel is de stage een leerschool waar een geringe vergoeding tegenover staat ofwel is dit de term die gebruikt wordt voor jonge advocaten die van hun beroepsgroep nog enige opleiding krijgen (net zoals bedrijven doen bij jonge werkkrachten). Enkel in het eerste geval is een geringe vergoeding te verantwoorden. Grote Brusselse kantoren kozen los van de balie al duidelijk voor het tweede.

Daarmee rekening houdende, kan eerder de vraag gesteld worden hoe dit systeem zo lang heeft kunnen standhouden. De meeste andere vrije beroepers zijn al lang geëvolueerd. Zelfs assistent-dokters zijn bedienden met een normaal loon en de rechten van een bediende. Zelfstandige beginnende kine's en psychologen hebben doorgaans een afdracht van 20-30 %. Dat jonge advocaten kritiek hebben op het systeem van de advocaat-stagiair is dus helemaal niet zo vreemd.

Hopelijk maakt de advocatuur een keuze. Herstel de stage naar een effectieve stage of verlaat het idee dat het aanvaardbaar is om jonge werkkrachten zo gering te betalen. Noch mossel noch vis leidt tot ongenoegen.

Dominique Morel de Westgaver

| door stafhouder Marc Callant

**Waarde Confrater,
Beste Dominique,**

We moeten er niet flauw om doen: we worden vergeten, jij wordt vergeten, al was je een ster aan het firmament van de balie. En je schitterde!

We ontmoetten elkaar in de beginjaren zeventig; je woonde toen na een gebroken relatie in de Tentoonstellingslaan; bij het voorbij rijden zag ik je vlijtig je typmachine gebruiken op een werktafel aan het straatvenster, met als begeleider een kat die uitgestrekt lag naast je dossierruimte.

Overal hoorde ik regelmatig je stem weerklinken: in het koffiekot, in de wandelgangen, op de bijeenkomsten van de balie. Je werd daarbij gecatalogeerd als de humorist die wat leven bracht in de brouwerij, en je interesse voor het vrouwelijk schoon was alomgekend.

Toen ik na het verlaten van een associatie aan de Coupure een nieuw kantoor opende in de Voldersstraat, was je een van de eerste confraters die de groep verwoogde; de sfeer was hierbij meestal hilarisch; was dit één van de oorzaken van de groei van het kantoor? Herinner je Dominique dat we op een ogenblik vier appartementen bezetten met dertien confraters; de diversiteit van de confraters was zodanig dat we de bijnaam kregen van het "rariteitenkabinet."

Je had een merkwaardig werkritme: dagelijkse aankomst op het kantoor stipt om vijf uur; vertrek om 7.30 u naar Melle om te ontbijten, en terug op kantoor rond 9 uur.

Je dossierruimte was gekend om zijn georganiseerde wanorde: dossierruimtes en boeken lagen rondom je zetel op de grond gespreid gelijk kippenvoer. En toch vond je alles terug.

Met je cliënten sprak je ofwel perfect Frans (van je vader geleerd) of perfect Gents (van je moeder geleerd).

Jouw cliënteel varieerde van de arme werkloze tot de elitaire bourgeois. Je had de kunst van de conversatie; een minimum aan geschriften, een maximum aan mondelinge communicatie. Dit alles in het kader van een voorbeeldige confraterniteit en correctheid voor de tegenstrever.

Terwijl wij onze uurlozen aan het berekenen waren, had jij een eenvoudiger systeem van "à la tête du client". Aan je bescheiden cliënten factureerde je het allerlaagste minimum, aan de elitaire vroeg je merkbaar meer. Dit maakte je populair bij vele Gentenaars.

Voeg daarbij je drang naar vestimentaire verkleedingen: als voorzitter van de Stropendragers kwam ik jouw stoet jaarlijks bewonderen op de vrijdagavond van de Gentse feesten.

Na je ere-voorzitterschap bij de Stropendragers ben je ceremoniemeester geworden bij de Brouwerij Huyghe, waar je prijkt op enorme foto's terwijl je met het zwaard gewichtige klanten van de brouwerij bezegelt met de ere-medaille.

Ik was tot tranen toe bewogen, beste Dominique, toen op de rouwplechtigheid de ganse groep stropendragers het Gentse lied begon te zingen; onvergetelijk; de massa volk en de toespraken die ik daar mocht horen, zullen toch een zekere onvergankelijkheid in ons brein teweegbrengen van je bestaan.

Toen ik de Voldersstraat verliet, Dominique, voor een andere associatie, was je zeer boos op mij. Maar je kon het niet laten om na enkele weken opnieuw onze vriendschap te activeren. Toen ik het beroepsleven beëindigde, liet je me weten dat je advocaat zou blijven totdat je als nr. 1 op het Tableau zou figureren.

En twee- of driemaal per week kwam je bij ons op bezoek met de klassieke inleidingsvraag: "Marc een koffietje?" Bij dit bezoek wisselden we dan onze respectievelijke dagbladen van gisteren en eergisteren, jij ontving onze Standaard en wij ontvingen jouw Gentenaar. Jouw bezoeken waren de gelegenheid waarbij je tientallen anekdotes kon ophalen, zodanig dat we je hebben aangeraden een boek te schrijven over je rijkgevoel balieleven. Maar Dominique toch, waarom heb je afscheid genomen op dergelijke wijze? Nr. 1 op het Tableau was weldra in je bereik...

Maar misschien kan ik met jou nog een koffietje nuttigen later, in het hierna maals? Maar ik vermoed, beste Dominique, dat je me zal antwoorden: "Marc toch, wat denk je nu eigenlijk??"

Een gesprek met de nieuwe vrederechter van het kanton Eeklo

| door mr. Ingeborg Vereecken en mr. Tine Bricout

Gerd Leyns had zijn toekomst anders voorzien. Twee jaar geleden, in oktober 2022,

vierde hij op LinkedIn zijn twintigjarige jubileum aan de balie met een gepassioneerde post.

Er bleek toewijding uit aan het beroep van advocaat, doorspekt met reflecties over de schoonheid van het vak,

en de auteur maakte expressis verbis de overtuiging kenbaar dat hij nog jaren zou doorgaan:

“We gaan nog wat verder werken... Nog eens een jaar of twintig, of zo?”

Het is anders uitgedraaid. Begin 2024 stapte hij over naar de magistratuur.

De nieuwe vrederechter van het kanton Eeklo vertelt over de overgang van het complexe, hectische leven van de balie naar de veeleisende wereld van het vrederecht. Het is pittig, vertelt hij onomwonden, en “zeker geen Club Med.”

Een zwaar kanton

De werklust in Eeklo is inderdaad stevig. *“Wij behandelen circa veertienhonderd bewindvoeringen. Dat is behoorlijk meer dan het gemiddelde.”*

Daarbij komt nog een unieke logistieke puzzel: een deel van zijn griffie (de bewindvoeringen) zit in Gent, terwijl hij tussen zijn bureaus in Gent en Eeklo pendelt, met stapels dossiers en een zorgvuldige planning. *“Woensdag is voor de bewindvoeringen, donderdag openbare zittingen en plaatsopnemingen,”* vertelt hij.

Het lukt hem wel om dat organisatorisch rond te krijgen. *“Als advocaat behandelde ik best wat zware dossiers, ook in de letterlijke zin van het woord, waardoor ik al de gewoonte had om ‘met pakken te sleuren’. Maar het vraagt wel denkwerk: moeten er dossiers mee, en wie pakt ze mee?”*

Hij bevestigt dat hij voldoende ondersteuning krijgt, dankzij inspanningen van de rechterlijke organisatie. *“Dat was een belangrijke factor bij de keuze om de griffie over meerdere locaties te verspreiden,”* legt hij uit. *“Als advocaat zie je dat niet altijd, maar de personeelsbezetting binnen justitie is voortdurend in beweging. Flexibiliteit en multifunctionaliteit zijn noodzakelijk, vooral omdat een ‘volledige’ bezetting voor justitie tegenwoordig rond de 70% bedraagt.”*

Dit jaar was dan nog extra zwaar, omdat hij als vrederechter ook verantwoordelijk was voor de organisatie van verkiezingen in zijn kanton – en niet één maar twee keer (al kreeg hij wel de zeer gewaardeerde hulp van zijn plaatsvervangende vrederechters).

Heruitvinden

Zijn overstap naar de magistratuur was geen impulsieve keuze, en kwam niet meteen na het magistratenexamen. Tijdens de coronaperiode besloot hij deel te nemen aan het examen, niet met de intentie om te postuleren, maar om zichzelf te testen. *“Ik wilde gewoon zien waar ik stond in mijn vakgebied, zonder de bedoeling om naar de magistratuur te gaan,”* legt hij uit.

Toen hij vervolgens door verschillende rechtbanken benaderd werd, veranderde dat nog niets aan zijn overtuiging. De wens om écht iets nieuws te doen ontstond pas later, toen het gevoel sterker werd dat er – in de chaos van een hectische kantoorpraktijk – routine was ontstaan. *“Ook al was elke dag verre van hetzelfde, toch ging het in die variatie op elkaar lijken,”* vertelt hij. *“Er kwam ook een veelheid aan andere zaken bij kijken – verlofregelingen, software, planning... Ik deed dat op zich graag, en ik denk ook dat ik dat best wel goed deed. Maar uiteindelijk stelde ik me wel de vraag: ben ik nu advocaat geworden om dit te doen? En de afwisseling zag ik er op den duur ook niet meer in.”*

“
*Het moest
voldoende anders zijn*”
”

Interview

Voor hem moest de nieuwe stap iets echt anders brengen, voldoende los van wat voordien kwam. Daarom koos hij bewust niet voor die rechtbanken waar hij bv. terug fiscale zaken zou behandelen, of verder zou gaan in het socialezekerheidsrecht. Uiteindelijk waren het de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van het vredegerecht die hem wisten te overtuigen. “Na zoveel jaar als advocaat met een eigen kantoor, ben ik niet zeker of ik nog goed in een groot korps zou passen. Nu zit ik ergens tussen beide werelden in, zelfstandig maar toch verbonden.”

Met warmte spreekt hij over zijn team en de andere vrederechters met wie hij regelmatig overlegt. Twee vrederechters zijn, net als hijzelf, nieuw in de functie en bieden een klankbord – maar ook de andere vrederechters zijn ‘zeer ontvankelijk’ voor vragen.

Het recht komt met de motor

De lezers moeten zich ook geen zorgen maken: Gerd Leyns is niet wezenlijk veranderd.

Hij verschijnt in elk geval nog altijd met de motor, in tenue. Ook nu, als vrederechter, blijft dat zijn handelsmerk, net zoals aan de balie. “De meeste mensen vinden dat sympathiek,” vertelt hij met een glimlach. “Het breekt het ijs en geeft hen het gevoel dat ik iemand ben tegen wie ze gerust hun verhaal kunnen doen.”

Daarnaast laat Leyns zich opmerken door zijn grondige voorbereiding, iets wat hij als essentieel beschouwt. “Ik krijg soms opmerkingen dat ik goed voorbereid ben,” vertelt hij. “Wel, ik ga u zeggen: dat is volstrekt noodzakelijk. Zonder heb je weinig aan je zitting. Vergeet niet dat er al snel een veertigtal zaken de revue passeren, en dat je in elke zaak moet kunnen volgen én noteren wat er verteld wordt.”

Reflecties op de advocatuur

Zijn vroegere beroep als advocaat laat hem niet los, en zijn blik op de advocatuur blijft betrokken. “Ik ben nog niet vergeten wat het is om advocaat te zijn,” zegt hij. “Ik weet dat advocaten hard moeten werken en vaak onder grote druk staan. Maar ik zie nu zaken passeren waarvan ik denk: hier had de advocaat misschien nog meer kunnen betekenen. Soms lijkt het alsof de advocaat er niet in slaagt de cliënt te overstijgen.”

Hij benadrukt het belang van kritisch blijven nadenken over de rol van de advocaat. “De advocatuur moet zich misschien wel wat beraden over de toekomst. Procederen mag niet de enige weg zijn. En indien toch, moet je als advocaat durven selecteren en een heldere argumentatie opbouwen. Dat hoeft geen ‘50 pagina’s’ te zijn om goed te zijn.”

Zijn advies aan oud-confraters is om duidelijk te zijn naar cliënten toe en te durven aangeven wanneer een zaak weinig kans van slagen heeft. “Ik ben altijd eerlijk geweest met mijn cliënten, en ben niet gevolgd wanneer ik er niet in geloofde,” vertelt hij. “Al had ik daar ook wel de ruimte voor, met een druk kantoor. Maar zo zou het altijd moeten zijn, bij elke advocaat.”

Een spiegel van de maatschappij

Vanuit zijn functie heeft hij nu zicht op de kwetsbare kanten van de samenleving, en dat maakt indruk.

“Als advocaat dacht ik vroeger dat ik een goed beeld had op de samenleving. Maar als vrederechter zie je nog meer,” vertelt hij. “Je ziet mensen en families passeren en begrijpt: wij zijn niet de norm.”

Hij voelt dat het essentieel is om die mensen mee te nemen in het verhaal. “Ik zie veel mensen die het gevoel hebben zich niet te herkennen, ook in wie er voor hen staat op de rechtbank.”

Wij noteren alvast dat de vrederechter van Eeklo niet alleen recht spreekt, maar ook wil luisteren.

/OVB ADV OC ATEN RUN

save the date!

1 juni 2025

Schrijf nu al in jullie agenda's
de legendarische
OVB-advocatenrun,
die dit jaar opnieuw zal
plaats vinden in Tervuren.

**Smeer die kuit
maar al in!**

Geboortes

Anna & Maurits, dochter en zoon van Mr. Karel Van Hoorebeke

Ilias, zoon van Mr. Nelson Vanlocke

Millie, dochter van Mr. Charlotte Weerbrouck

Jaarrekening 2023

Via deze QR code vindt u de jaarrekening 2023 van onze balie terug.

HELDEN VAN

| door mr. Laura Otte

Verzet is grenzeloos.
Verzet is tijdloos.

Recentelijk kwam VZW Helden van het verzet zich op eigen initiatief voorstellen aan de Gentse balie.

De VZW wordt geleid door twee gemotiveerde mannen,

Tim Van Steendam en Dany Neudt, de ene schrijver, de ander historicus van opleiding.

Hun doel is duidelijk: "Onze missie is ervoor te zorgen dat elke Belg tegen 2030 minstens één verzetsheld kent."

Wat twee jaar geleden begon als een informeel gesprek in een café, is inmiddels uitgegroeid tot een organisatie die talloze boeken, podcasts en verzetscafés heeft opgericht, én zelfs een leerstoel aan de Vrije Universiteit Brussel heeft weten te realiseren. De lijst met verzetshelden die ze in kaart hebben gebracht groeit gestaag en de verhalen achter deze namen zijn vaak nog indrukwekkender dan de heldendaden zelf. Onder hen zitten ook tal van advocaten en magistraten. Het is een initiatief dat niet alleen gericht is op erkenning, maar ook op het levend houden van belangrijke historische lessen.

Het belang van erkenning en urgentie

Tim en Dany onderstrepen dat er momenteel een hoogdringendheid heerst om de verhalen van verzetsstrijders te verzamelen. Tijdens de jaarlijkse herdenking in Breendonk was het vorig jaar de eerste editie zonder overlevenden, wat de urgentie nog eens benadrukt. De tweede generatie begint ook stilaan te vergrijzen, en dit maakt het des te belangrijker om deze verhalen vast te leggen voordat het te laat is. De archieven met bewaarde erkenningsdossiers van verzetsstrijders, die informatie bevatten over hun activiteiten en de gevolgen daarvan, zijn cruciaal voor dit proces. Deze dossiers waren bedoeld om vergoedingen en compensaties toe te kennen aan de helden van weleer, maar niet iedereen was bereid om zich aan dit onderzoek door een overheidscommissie te onderwerpen. Velen vreesden de gevolgen van hun onthullingen (o.a. communistisch gezinden, wantrouwigen t.o.v. de overheid, zij die vreesden voor een derde wereldoorlog enz.), terwijl anderen simpelweg geen erkenning wilden voor wat zij als normale daden beschouwden. Dit levert een complexe dynamiek op; terwijl er een rijke geschiedenis van verzet is, blijven er talloze verhalen onverteld en namen onbekend. Van de ongeveer 150.000 gekende namen zijn er nog een groot aantal onontdekt gebleven.

Onderwijs en culturele context

Een andere grote uitdaging voor VZW Helden van het verzet is de rol van het onderwijs. De verhalen van Vlaamse verzetshelden zijn schaars in de huidige geschiedenisboeken; vaak worden ze slechts in één of twee zinnen genoemd. Vlaamse films over het verzet, in tegenstelling tot deze die gaan over de soldaten en 'de Duitser', zijn al even uitzonderlijk. Dit gebrek aan aandacht voor het verzet in Vlaanderen contrasteert sterk met de meer uitgebreide aandacht voor collaboratie. Historisch gezien bestond er in Vlaanderen vaak een sfeer van begrip voor collaborateurs, wat de erkenning van het verzet bemoeilijkt heeft. Tim en Dany merken op dat, na jaren van onderzoek, duidelijk is geworden dat veel collaborateurs wel degelijk wisten waar ze aan deelnamen, wat het gedoogbeleid intussen niet langer kan motiveren. Dit besef kan helpen om het gesprek over het verleden te herpositioneren en zo een eerlijker beeld te schetsen van de keuzes die destijds zijn gemaakt.

HET VERZET

Reflecties op de huidige tijd

Tijdens het gesprek met Tim en Dany rijst de prangende vraag wat er vandaag de dag zou gebeuren. Wat als? Zouden we nog steeds zoveel verzetshelden kennen in onze huidige maatschappij? Over de toekomst spreken ze zich niet uit, dat is niet hun territorium, melden ze bescheiden. Wel menen ze dat verzet een inherent menselijk kenmerk is, iets dat altijd zal blijven bestaan, ook in verschillende vormen. Maar, verzet wordt vaak, als het zelfs niet altijd is, geuit door de minderheid van een groep, dat was 100 jaar geleden zo en dat zal binnen 100 jaar nog steeds zo zijn. Dit roept de vraag op of er genoeg verzet is tegen hedendaagse ongerechtigheden, zoals de conflicten in Oekraïne of Gaza, en de problemen op eigen bodem, zoals de tekortkomingen in het gevangensysteem. Het besef dat oorlogen en escalaties vaak een lange, trage, soms zelfs subtiele opbouw kennen, is cruciaal om toekomstige conflicten te herkennen en voorkomen. Deze reflecties zijn niet alleen belangrijk voor de geschiedenis, maar ook voor onze huidige en toekomstige samenlevingen.

Plichtsbesef

Wat de toekomst ook moge brengen voor VZW Helden van het verzet, een erkenning op Vlaams niveau zou een belangrijke stap zijn in hun missie. Hun doel is om het aantal leden te laten groeien en, bovenal, de verhalen van zij die niet meer kunnen vertellen, levend te houden. Dit is niet alleen een opdracht, maar ook een plicht waarin advocaten en anderen die zich met rechtvaardigheid bezighouden, bijzonder bedreven zouden moeten zijn. Het verzet is grenzeloos en tijdloos; het verdient een plek in onze collectieve herinnering. Het is aan ons om de lessen van het verleden te blijven doorgeven, zodat toekomstige generaties niet alleen begrijpen wat er is gebeurd, maar ook geïnspireerd raken om te strijden voor wat rechtvaardig is. De verhalen van deze helden zijn niet slechts geschiedenis; ze zijn een oproep tot actie voor ons allemaal.

Strop&Toga draagt graag goed zorg voor zijn lezers en zal daarom de verhalen tot bij u brengen. Volgende editie beginnen we met het bijzondere verhaal van de jonge advocaat André Mandryckx.

Wie niet kan wachten en meer wil weten en lezen kan intussen terecht op: www.heldenvanhetverzet.be
Steunend lidmaatschap kan al vanaf 48 euro per jaar (met fiscaal attest)

De Vlaamse Conferentie

In de gerechtelijke vakantie blikte de Vlaamse Conferentie

met veel voldoening en tevredenheid terug op haar 150ste werkingsjaar.

door mr. Sofie Lesandr 

Naar goede gewoonte bij de start van het gerechtelijk jaar

Telkens de eedaflegging van de nieuwe advocaten

Keurig in toga en met plechtig gebaar

Hebben zij het academische achtergelaten

Hun nieuwsgierigheid en startend idealisme merkbaar

Jeugdig enthousiasme zal de balie altijd baten

Vele nieuwe bestuursleden, tal van activiteiten

Zo ging de Vlaamse Conferentie opnieuw van start

Een openingsrede vol met scherpe realiteiten

De social run, goed voor gemoed en hart

Als hoogtepunt op 25 oktober de openingsfestiviteiten

Niet te vergeten de Vlaamse avond met kaartspel en dart

Hopelijk zet u de eindejaar periode in op de kerstdrink

Of tot volgend jaar op de nieuwjaarsreceptie, voor een wens en geklink

De Commissie van Stagiairs

door mr. Victoria De Ravet

Op 2 september 2024 was het opnieuw zo ver: de start van een nieuw gerechtelijk jaar en een dag vol spanning en enthousiasme.

Ook dit jaar mogen we een hoop nieuwe advocaat-stagiairs verwelkomen, die vol goede moed aan hun avontuur beginnen. Na de verwelkoming door de vicesafhonder, de eedaflegging en een drankje gingen onze nieuwe confraters op de foto om dit bijzondere moment vast te leggen. De voltallige Commissie van Stagiairs wenst hen enorm veel succes in hun verdere carrière en staat hen steeds bij met raad en daad.

Om onze nieuwe confraters de kans te geven elkaar wat beter te leren kennen in een wat meer ontspannen sfeer, werd door de Commissie van Stagiairs diezelfde avond een afterwork-drink georganiseerd. De drink was een groot succes en de eerste vriendschappen werden gesmeed.

DAG VAN DE STAGIAIRS 2024

De Dag van de Stagiairs vond dit jaar plaats op 4 oktober 2024. Voor zij die het nog niet weten; deze dag staat volledig in het teken van de advocaat-stagiair. De dag begon met een uiteenzetting over en door de verschillende actoren aan, rond en binnen de balie van Gent. Daarna werden de nieuwe advocaat-stagiairs rondgeleid in het Gentse gerechtsgebouw door mr. Tom Hemelaer. De dag werd afgesloten in de Abt, waar de dansbenen gewillig losgezwaard werden.

Het ultieme hoogtepunt van de dag was de verkiezing van het nieuwe bestuur van de Commissie van Stagiairs voor het gerechtelijk jaar 2024-2025. Vooraleer verder in te gaan op de nieuwe bestuursleden past het mr. Anneleen Valcke even in de bloemetjes te zetten. Zij heeft met ontzettend veel toewijding de functie van voorzitter van de Commissie van Stagiairs vervuld. Ik wil haar, als officiële opvolgster, graag bedanken voor de blijvende impact die ze heeft gehad door steeds bijzonder toegankelijk te zijn voor elke stagiair.

Het nieuwe bestuur verdient uiteraard ook een vermelding in deze editie van Strop & Toga, vandaar een warm welkom en een dikke proficiat aan:

- Victoria De Ravet (voorzitster)
- Jozefien Tytgat (stagistenvertegenwoordigster)
- Amber Bals
- Céleste van Burm
- Ines De Wulf
- Jonathan Joris
- Kobe Boecquaert
- Liesbeth Dhaenens
- Luna Bresseleers
- Mathieu Derycke
- Morgane Goémé
- Sébastien De Brauwere
- Ward Vandorpe

Tot slot dient het aftredend bestuur van de Commissie van Stagiairs te worden bedankt voor hun inzet en verwezenlijkingen!

Hieronder vindt u alvast een kort overzicht van de aankomende activiteiten:

- **December:** Lezing door mr. Joris Van Cauter ten voordele van de Warmste Week
- **Januari:** Nieuwjaarsdrink
- **Februari:**
  - > Stagistensouper
  - > Gevangenisbezoek
- **Maart:** Debat
- **April:**
  - > Sportactiviteit
  - > Nacht van de Stagiair
- **Mei:** Balieweekend
- **Juni:** Slotevenement

Hou zeker onze socials in de gaten voor meer gedetailleerde informatie! Wij popelen alvast om de advocaat-stagiairs te vertegenwoordigen en we hopen ze te mogen verwelkomen op onze activiteiten!

Paranoia

door mr. Dirk Van de Gehuchte

Een milde herfstzon deed de prachtige plantentuin van de RUG schitteren in al zijn glorie. Daar, aan de voet van het Karel Ledeganck gebouw, was een oase van botanische diversiteit. Hier heerste een rust die niet verstoord werd door het drukke stadsverkeer even verder op. Niets doorbrak de serene schoonheid van de rijke flora, niets... behalve... Enkele takken van een fiks uit de kluiten gewassen struik (Rhododendron Ericaceae leerde het plaatje er onder), begonnen plots te schudden in een ritme dat niet door het herfstbriesje werd veroorzaakt.

Van tussen de takken verscheen het rode, bezweette hoofd van advocaat Jan Alleman. Koortsachtig spiedde hij in het rond. Het geluid van een stap in de verte was voldoende om hem, als een schichtige ree, weer in het gebladerte te doen verdwijnen.

Een kleine terugblik naar wat aan deze scène vooraf ging, is hier op zijn plaats.

Die ochtend was Jan extra vroeg opgestaan. Immers, de post had Strop en Toga nr 60 bezorgd, het nummer van september, oktober en november 2024, en hij wou met volle teugen van zijn prachtig lijfblad genieten. Nog gezellig in pyjama, met wollen kamerjas en geruite pantoffels, had hij zich van een lekker bakje koffie bediend, om zich vervolgens, met het vooruitzicht op zoveel leesplezier, te verdiepen in het Woord van de stafhouder. Hij had elke alinea geproefd alsof het een literaire praline was, tot het laatste zinnetje. Dat zinnetje luidde "Ik sta achter ieder van u". Merkwaardig genoeg bleef dit bij hem hangen, niet zozeer als een belofte, maar eerder als een waarschuwing, bijna een bedreiging. Ik sta achter ieder van u. Onwillekeurig dacht hij aan het kadertje in de living van zijn bomma. Daar stond, onder een alziend oog "God ziet u". Een beetje van de zelfde orde vond hij. Natuurlijk had de stafhouder dit figuurlijk bedoeld, maar toch..

Jan besliste dat het tijd werd om te gaan douchen. Een lekker warme douche voor de hectische dag begon, dat doet altijd deugd. Toen hij na een stomend relaxmoment voor de bedampste badkamerspiegel stond, zag hij ineens in de weerspiegeling een schaduw achter hem. Het leek wel het profiel van de stafhouder. Snel veegde hij met zijn handdoek over de spiegel, even vergetend dat de strepen die hij daardoor maakte hem door zijn echtgenote niet in dank zouden worden afgenomen. Achter hem stond...niemand.

De rest van zijn werkdag verliep zonder incidenten, zodat Jan de ganse heisa al bijna vergeten was toen hij voor de algemene vergadering van de Gentse balie naar het Palmarium in de Gentse plantentuin wandelde. Het Palmarium was niet echt wat de naam beloofde. Zoals je in een dolfinarium dolfijnen verwachtte, verwachtte Jan in een Palmarium een weelde van palmen. Niets daarvan. Een oude lege serre. Wel origineel als vergaderplaats, maar toch, een oude lege serre. Bovendien een oude lege serre zonder geluidsversterking, en met een lichtinval die het lezen van wat geprojecteerd werd niet direct ten goede kwam. Maar een zuurpruim die daarover valt. Een 70-tal advocaten konden zich op dit hoogtepunt van baliedemocratie indicatief uitspreken over een aantal onderwerpen. Hieruit bleek ondermeer dat gratis recepties, zeker als ze punten opleverden, zeer gesmaakt werden, terwijl een verhoging van de baliebijdragen op minder bijval kon rekenen. Dit alles, zoals gezegd, uiteraard indicatief. Meer kan men ook niet verwachten met een 70-tal uitgebrachte stemmen op de totaliteit van de Gentse advocaten. Misschien droomden sommigen al van een opkomstplicht?

Hoe dan ook, de receptie was aangenaam. Alleen, toen Jan zich bij de eerste schotel met hapjes even omdraaide, stond achter hem de stafhouder die hem beminlijk toeknikte. Toen hij even later zijn glas even liet bijvullen, stond achter hem... de stafhouder, die, zo leek het, hem een blik van verstandhouding toewierp. Even later, midden in een aangename conversatie met enkele consorsors, keek Jan even over de schouder, en, zoals hij reeds verwacht had, kruiste zijn blik die van de stafhouder die achter hem stond. Een onredelijke paniek maakte zich van Jan meester. Hij verliet zo snel als de beleefdheid toeliet de receptie, vast besloten proefondervindelijk vast te stellen dat de stafhouder niet steeds achter hem stond.

In de plaats van de wegjes te nemen baande Jan zich een weg door het struikgewas, tot aan de rhododendron waar we hem bij aanvang van dit verhaal aantreffen. Daar werd hem de weg versperd door een vijvertje. Jan overwoog zich te water te begeven met een afgebroken rietstengel als snorkel, zoals hij wel al eens in een tekenfilm gezien had. Even verder stond wat hoog opgeschoten riet en voorzichtig sloop hij er heen om een stengel af te breken. Dat afbreken bleek niet zo gemakkelijk. In navolging van het Spaanse graan bleek ook het riet een orkaan te doorstaan.

"Ik denk niet dat het toegelaten is hier de planten te beschadigen confrater Alleman" klonk een stem achter hem. De stafhouder keek hem -mild verwijtend- aan. Jan zuchtte. Vluchten kon niet meer. Waar je ook gaat, de stafhouder staat achter je.

Een verzekeringsplan op uw maat? Wij helpen u graag op weg.

Het is makkelijk verloren lopen in de verzekeringswereld.

Vanbreda Risk & Benefits toont u graag de juiste weg naar een **verzekeringsplan beroepsaansprakelijkheid** op maat.

Als toonaangevende verzekeringsmakelaar en consultant leveren wij op dit vlak reeds jarenlang oplossingen aan de **Ordes van Advocaten en de Orde van Vlaamse Balies**.

Bent u als advocaat in het bezit van een kunstcollectie, dan kunt u terecht bij onze **Fine Art Division**. Dankzij onze exclusieve samenwerking met nicheverzekeraars in kunst- en antiekverzekeringen én gespecialiseerde experts, kunnen wij u nu ook een verzekering op maat van uw privécollectie garanderen.

U merkt het: zowel in uw beroeps- als in uw privéleven kunt u vertrouwen op Vanbreda Risk & Benefits.

Contactinfo

Vanbreda Risk & Benefits
Plantin en Moretuslei 297
2140 Antwerpen
Tel. + 32 3 217 67 67
info@vanbreda.be

www.vanbreda.be / www.eosrisq.be

4000 aangesloten advocaten, dat pleit voor Xerius!

Luister naar de argumenten van uw confraters en sluit ook aan bij Xerius, het grootste sociaal verzekeringsfonds voor advocaten.

Overstappen naar Xerius is gratis en gemakkelijk
via www.xerius.be/overstappen

UW VOORDELEN

advies van topkwaliteit

toegang tot de informatie
in uw digitaal dossier

de laagste werkings-
kosten in de sector:
slechts 3,05%

gratis persoonlijke
pensioenberekening en
bijhorende begeleiding

PRECURA, uw verzekering tegen inkomensverlies bij ziekte en ongeval.

Uw professionele carrière draait wellicht op volle toeren, maar er zijn van die dingen die u niet ziet aankomen – waarschuwingssignalen of niet: een depressie, burn-out of een banaal ongeluk met arbeidsongeschiktheid tot gevolg. PRECURA biedt u op dat moment een stevige bescherming tegen inkomensverlies. Bij PRECURA bent u méér dan een polisnummer alleen. Zo zorgt onze Disability Case Manager (DCM) voor een persoonlijke begeleiding in geval van ziekte of ongeval.

U kiest bij PRECURA zélf de hoogte van uw vervangingsinkomen. Via uw Balie kan u zich aansluiten bij de collectieve Basiswaarborg "Prevoca". U kan uw dagvergoeding ook optrekken "à la carte" via onze individuele inkomensverzekering "Precura". Tot slot kan u zich ook via uw advocatenkantoor supplementair verzekeren onder de noemer "Prevoca Office". Sta even stil bij het belang van uw inkomensverzekering en contacteer ons: 02 304 11 11. Wij zorgen voor uw financiële gemoedsrust.

www.precura.be

Prevoca Uw collectieve inkomensverzekering via uw Balie	Precura Uw bijkomende individuele inkomensverzekering	Prevoca Office Uw collectieve inkomensverzekering op maat van kantoren en associaties	Omzetverzekering Precura PRO Bescherm uw inkomen en de omzet van uw vennootschap bij ziekte en ongeval
---	---	---	---

precura
verzekeringen - assurances

Romeinssteenweg 564 A
1853 Grimbergen
(Strombeek-Bever)
T 02 304 11 11
F 02 304 11 10
info@precura.be
www.precura.be